

ADLİYE VEKÂLETİ TARAFINDAN ÇIKARILIR

ADALET

DERGİSİ

YIL: 49

SAYI: 7-8

A N K A R A
Yeni Cezaevi Matbaası

1 9

ADALET DERGİSİ

Yıllık Abonesi : 18 lira, Beher Sayısı : 1,5 liradır.

ADALET DERGİSİNE ABONE OLMA VE KİTAP ALMA ŞARTLARI

Adalet Dergisine abone olmak ve Adliye Vekâleti tarafından bas-
tırılan kitaplardan satın almak isteyenler :

a) Neşriyat Müdürlüğüne bir mektupla adreslerini ve abone veya
kitap isteklerini bildireceklerdir.

b) Kitap veya abone bedelini bulundukları yer mal sandığına ya-
tıracaklar ve karşılığında alacakları hasılatı müteferrika makbuzunu ya
mektuplarına bağlı olarak, yahut da oturdukları yer C. Müddeiumumi-
liğine teslim edeceklerdir.

c) C. Müddeiumumiliği teslim aldığı makbuzu ve istenilen kitap
veya aboneyi ve alıcının adresiyle Adliye Vekâletine gönderecektir.

d) Kitap ve dergiler ayrıca posta ücreti istenilmeksizin Vekâlet
Neşriyat Müdürlüğü yazısı üzerine Ayniyat Ambar Memurluğunca alı-
cının adresine yollanacaktır.

e) Adalet Dergisinin kapağında gösterilen kitaplardan başkasını
almak isteyenlerin o kitabın mevcudu olup olmadığını daha önce Neş-
riyat Müdürlüğünden sormaları ve ona göre istemeleri lâzımdır.

Dergiye konulması istenilen yazılar, kâğıtların birer yüzüne
seyrekçe satırlarla ve daktilo ile yazılmış ve bir mektuba
iliştirilmiş olarak doğrudan doğruya Vekâlete gönderilmeli-
dir. Yazıların Dergiye konulup konulmayacağı bildirilmez ve
konulsun, konulmasın yazılar geri verilmez. Yazılardaki fikir
ve kanaatler yazı sahiplerinin fikir ve kanaatleridir.

ADALET DERGİSİ

5 KASIM 1958

Devlet Nüsha

Yıl : 49

Temmuz - Ağustos : 1958

Sayı : 7 - 8

İÇİNDEKİLER

İNCELEMELER :

Sahife

Proff. Dr. Faruk Erem	Zimmet cürmünde tevdi unsuru ...	429—433
Kenmalettin Kazuk	Meşrutani tahliye	434—451
Dr. İsmet Ocakçioğlu	Yabancı mahkeme ilâmlarının ve hakem kararlarının Türkiye'de tenfizi	452—459
Dr. j. Turhan Tüfan Yüce	Türk Ceza Kanunu Projesi üzerinde ve bu vesile ile Alman Ceza Kanunu Proje çalışmaları hakkında tetkikler	460—469
Kâzım Dereli	Yeni Eserler	470—484
TEMYİZ MAHKEMESİ HUKUK KARARLARI		485—495
TEMYİZ MAHKEMESİ CEZA KARARLARI		496—506

1956 SA 94

3

6026 sayılı kanun gereğince idare etmekle vazifeli olan :

Adliye Vekâleti Neşriyat Müdürü

BAHATTİN GÜRKAN

W

ZİMMET CÜRMÜNDE TEVDİ UNSURU

Yazan : Prof. Dr. Faruk EREM

Zimmet suçunda, tatbikatta bilhassa tereddüdü mucip olan husus «tevdî unsuru» dur. Bu cürmün teknik yapısı gözönünde bulundurularak tereddütlerin çoğunu gidermek mümkündür.. Bu yazı böyle bir deneme gayesiyle yazılmıştır.

Zimmet, ancak, «memur» veya memura benzetilen kimseler (bk. 3460 sayılı K. 43) tarafından işlenebilir. Memurun zimmetine, memur sıfatını taşımayanların «iştirak» i mümkündür. Böyle hallerde «aslı fail»ır. Sıfatının «ortak» tarafından bilinmekte olduğunun isbatı mühim bir unsurdur. Bunun «karine» lerden çıkarılması doğru değildir. (1)

Bu suçun mevzuu «para» veya «para hükmündeki evrak ve senetler» veya «sair mallar» (TCK. 202) olabilir. Şu şartla ki bunlar faile «tevdî» olunmuş veya onun «vazifesi dolayısıyla muhafaza, murakabe veya mes'uliyeti altına» konulmuş bulunsun.

a) **Para** : Kanun gereğince tedavülü mecburî «millî paralar» dan başka «yabancı paralar» ve hatta «millî ziynet altınları» zimmet mevzuu olabilir. (bk. TCK. 316, 532)

b) **Para hükmündeki evrak ve senetler** : Her türlü «menkul kıymetler» zimmet mevzuu olabilir. Bir bedeli temsil eden varakalar (bilet gibi) da para hükmünde sayılmalıdır. Topladığı kullanılmış biletleri satan tren memurunun zimmetten mahkûmiyetine, İtalyan Temyiz Mahkemesince karar verilmiştir. (2) Ceza Kanunu tatbikatında «itibarî âme kâğıtları» para gibidir. (TCK. 331) (3)

(1) bk. Carrara (programma), VII, s. 3399; aynı mahiyette, Lollini, n. 44

(2) Manzini (- den naklen), V, s. 69, nt. 3

(3) Zerboglio, III, s. 6

A 94

5

Kanunda «para hükmündeki evrak» dan bahs olunmaktadır. Sadece «evrak çalmak» zimmet mevzuu olamaz. Her ne kadar evrak ve vesaik çalınmasında, zimmete benzeyen bir taraf varsa da, zimmet suçunun esas vasfı «kazanç gayesi» nde toplanır ve zararda mamelek zararı olmak vasfı hâkimdir. (4)

c) **Sair Haller :** Zimmet mevzuunun her halde «mal» olması lâzımdır. Halihazır durumu itibarile mal sayılamıyacak bir şeyin zimmete geçirilmiş olması düşünülemez. İskelet satan bir mezarlık memuru «zimmet» den değil, ölünün kemiklerini almak suçundan (TCK. 178) cezalandırılır. Evrak mahzenine kaldırılmış eski dosyalardaki kâğıtları satan memur zimmetten cezalandırılmaz.

ç) **Mevzuun aidiyeti:** Zimmet mevzuunun Devlete veya fertlere ait olması arasında fark yoktur. Ceza Kanununun bu hükümle koruduğu menfaat zimmete geçirilen şeyin mülkiyeti değildir. Kanun, memura itimadın devamındaki cemiyyet menfaatini korumak gayesindedir. Mehaz Kanunun hazırlık çalışmalarında da bu husus ifade olunmuştur ve Mehaz Kanunu tatbik etmiş olan İtalyan Yargıtay içtihadı da böyledir (5). Esasen kanunda, tevdi edilen şeyin âmmeye veya fertlere ait olacağı hususunda bir tefrik mevcut bulunmamaktadır (6).

Fertlere ait şeylerin de zimmet mevzuu olabileceği kabul edilince hizmet sebeble emniyeti suiistimal (TCK. 510) ile zimmet (TCK. 202) arasındaki fark üzerinde de durmak icap etmektedir. Fark bileti için verilen paranın fazlasının tren memuru tarafından iade edilmemesi, herhangi bir muamelede kullanılmak üzere sarfedilecek pul için memura verilen paranın inkâr edilmesi gibi hadiselerde zimmetin kabulü icap eder. Böyle hadiselerde itimat edilerek verilmesi ile memurluk sıfatı arasında münasebet mevcuttur. Bu çeşit hadiselerin hizmet sebebi ile suiistimal sayılmaması lâzımdır. Zira hizmet sebebi ile suiistimale ait olan hükmün yazılışı hususî hizmet (hizmet akdi) münasebetine delâlet eylemektedir Yeni TCK. Projesinde (m.) 498) hizmet sebebi ile emniyeti sui-

(4) Zerboglio, III, s. 6; bk. Majno, m. 168, n. 904, 906

(5) Zerboglio, III, s. 7, 14; Majno, m. 168, n. 907,

(6) Lollini, s. 34.

istimal hükmüne «resmî veya hususî hizmet sebebi ile işlenmiş olursa» emniyeti suiistimal cezasının arttırılacağı kaydı konmuştur. Eğer bu hüküm kanunlaşacak olursa zimmet mevzuunun fertlere ait olması halinde memura hizmet sebebi ile emniyeti suiistimal hükmü tatbik olunacaktır. Bu ise zimmet hükmüne nazaran memurun daha az ceza görmesini intaç edecektir. Diğer taraftan kanun «zimmet»i mala karşı suçlardan saymadığına, bu suça ait hükümle mülkiyetin değil, âmme idaresine olan itimadın korunması gayesi takip olunduğuna göre kanundaki insicam bozulmuş olacaktır. Bununla beraber kendisine vazifesi dolayısıyla «tevdi» edilmemiş olan bir malı zimmetine geçirmiş olan memurun suçunun «hizmet sebebi ile suiistimal» sayılabileceği mütalaâsı da ileri sürülebilir.

d) **Tevdi** : Zimmet mevzuu malın faile «tevdi» olunmuş bulunması veya failin «vazife dolayısıyla muhafaza, murakabe veya mes'uliyet» i altında bulunan bir mal olması lâzımdır.

aa. **Tevdiin mahiyeti** : Bu mefhumların «daraltıcı yorum» la mâ-nalandırılması doğru olmaz. «Resmen teslim ve tesellüm» muamelesinin mevcut olmaması tevdiin mevcut olmadığı mânasına alınmamalıdır. Bu itibarla bir maldan resmen sorumlu olandan gayri bir memurun da o malı zimmetine geçirmesi mümkündür. Resmî dairelerde bulunan eşyalar (Mefruşat, her türlü demirbaş, kitaplar, kanun külliyatı, hizmete lüzumlu sair vasıtalar) ekseriya muayyen bir şahsın (= ayniyat muhasibi) mes'uliyeti altındadır. **Fakat bu hal, diğer memurların zimmetine mani olamaz.** Zira resmî dairede kullanmak salâhiyetine malik bulunduğu şeylerin kendisine tevdi edilmemiş olduğunu memurun iddia etmesine imkân yoktur. Bu hususta ölçü şu olmalıdır : Vazifesi dolayısıyla mala «zilyed» olan her memura mal tevdi edilmiş demektir.

Yukarıda işaret olunan mefhumların dar yorumlanmaması lâzım gelmekte ise de her halde tevdi, muhafaza, murakabe, mes'uliyet sayılabilecek bir rabitanın mal ile fail arasında mevcudiyeti de şarttır. Bu şart tahakkuk etmemiş olursa fiil, «mevsuf hırsızlık» (TCK. 491, b 1)

veya başka bir suç teşkil edebilir. Vazifesi dolayısıyla «zilyed» olmadığı bir malı alan memurun zimmetten ceza görmesine sebep yoktur.

bb. **Tevdiin hududu** : Tevdi edilmiş olan ne ise ancak onun zimmete geçirilmesi mümkündür. Bu itibarla posta nizamlarına aykırı olarak içine para konulmuş bir zarfı açıp içindeki parayı alan posta memurunun «zimmet» den cezalandırılması mümkün değildir. Böyle bir fiil -zarf posta memuruna tevdi edilmiş olmasına rağmen- «hırsızlık» dır (8). Bu çeşit hadiselerde «sır mahremiyeti» de ihlâl edilmiş ise (TCK. 200) «fikrî içtima» (TCK. 79) değil, «umumî içtima» hükümleri tatbik olunmalıdır. Bununla beraber, nizamlara aykırı olarak âdi veya taahhütlü mektup içine konulmuş paranın memur tarafından alınmasını zimmet sayan müellifler de vardır. Böyle düşünenlere göre nizamlara aykırılık tevdi ihlâl etmiş olamaz. (9) Bu çeşit hâdiseleri zimmet kabul eden İtalyan Temyiz Mahkemesi kararlarına da rastlanmaktadır (10).

a.) **Vazife dolayısıyla tevdi** : Suç mevzuunun memura «vazifesi dolayısıyla» tevdi edilmiş olması lâzımdır. Tevdi kabule «salâhiyetli» veya «mezun» ise memur bu suçu işlemiş olabilir. salâhiyet veya mezuniyetin, münhasıran kanun hükümlerine göre tâyini doğru olmaz. Zira maddede (TCK. 202) «kanunen vazifeli veya salâhiyetli» veya buna benzer bir ibare kullanılmamıştır. İdarî muamelelerle veya nizamlarla (veya adlî kararlarla) da memur tevdi kabule salâhiyetli veya mezun kılınmış olabilir. Salâhiyetli veya mezuniyetin «muvakkat» olmasının tesiri yoktur. Memuru salâhiyetli veya mezun kılan idarî kararın muhteva ve şekil bakımından muteber olması lâzımdır. Böyle bir muameleye kendisi salâhiyetli olmayan bir âmirin emri ile memur, tevdi kabule mezun kılınmış sayılamaz. Memurun kendisini salâhiyetli imiş gibi göstermesi kâfi değildir.

b.) **Vazife ile alâkalı olmayan tevdi** : Memurun vazifesi dolayısıyla değilse, memura duyulan şahsî itimat neticesinde tevdi halinde zimmet husule gelmiş olamaz. Zira, böyle hallerde ihlâl edilen husus . «Devlet

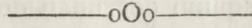
(8) bk. Manzini, V. m. 1373

(9) Manzini, V, n. 1373

(10) Lucchini (— den naklen), m. 168, n. 23,

idaresine olan itimat» değil, o memurun şahsına duyulan itimattır.

c) **Memurun kasıtlı hareketlerinden mütevellit tevdi:** Eger memurun kasıtlı bâzı hareketleri neticesinde tevdi vukua gelmiş ise «suç vasfı» değişmiş olur. Tevdiin memurun icbarı ile veya ikna suretiyle veya yahut mağdurun hatasından istifade edilmesiyle vukuu halinde, diğer şartları da mevcut ise, fiil «irtikâp» suçunu (TCK. 209, 210) meydana getirir.

MEŞRUTAN TAHLİYE

Yazan : Kemalettin KAZUK

Ankara Hâkimi

GİRİŞ

Umumî olarak mahkûmiyet hükmü ile birlikte veya ondan sonra vâkı olan bâzı hâdiseler vardır ki bunlar bu mahkûmiyet hükmü üzerinde tesir icra ederler.

Bu hâdiselerden bir kısmının doğrudan doğruya ve sahih neticeleri vardır; bunlar cezanın infazının talikini intaç ederler. Cezanın infazını durduran sebepler (causes de suspension des peines) adını taşıyan bu müesseseler tecil ve meşrutan tahliyedir.

Bundan mâda, bir müddet geçip bâzı şartların tahakkuku halinde; bunların ikinci mühim bir neticesi daha vardır; o da ya cezanın tamamen icra edilmiş (meşrutan tahliye) veya mahkûmiyetin vâki olmamış (tecil) addolunmasıdır.

Bu hâdiselerden diğer bir kısmı cezanın infazına katî ve âni olarak set çekerler, bunlar mahkûmun ölümü ve hususî aftır.

Nihayet, umumî af ve memnu hakların iadesi (réhabilitation) hallerinde mahkûmiyetin neticeleri ortadan kalkar.

Biz bunlardan, şimdilik, yalnız meşrutan tahliye müessesesini Belçika mevzuatına da temas ederik, Fransız mevzuatına göre tetkik edeceğiz.

Plân

Bu tetkikat sırasında meşrutan tahliyenin kısaca tarifini mütaakıp

- A — Meşrutan tahliyenin menşei,
- B — Meşrutan tahliyenin faydalarını,
- C — Meşrutan tahliyenin işleyiş tarzını,
- Ç — Meşrutan tahliyenin tatbik edildiği cezalar, kısmını gözden geçirdikten sonra,
- D — Meşrutan tahliyenin tatbik şartlarını, anlatmak maksadiyle bu müessesede,

1 — Müddet şartını

a) Mükerrir olmıyan mahkûmlar bakımından,

b) Mükerrir mahkûmlar bakımından,

2 — İyi hal şartını, anlatacak ve,

E — Meşrutane tahliyenin neticeleri kısmında,

1 — Meşrutane tahliyenin cezanın bir sukut tarzı olmayıp infazın bir şekli olduğunu ve,

2 — Meşrutane tahliyenin tecilden farklı bulunduğunu teferruatı ile söyledikten sonra,

F — Meşrutane tahliye kararının geri alınmasını izah ederek neticeye varacak, sonuna da mevzula alâkala buluna 14/ağustos/1885 tarihli kanunun meşrutane tahliye ile alâkalı kısmıyla 6/temmuz/1942 tarihli kanunun tercümeleri eklenecektir.

Meşrutane tahliyenin tarifi.

Meşrutane tahliye, 14/ağustos/1885 tarihli kanunun mucip sebepler mazbatasında şöyle tarif edilmektedir :

«Yersiz olarak evvelce bazan muvakket tahliye diye isimlendirilmiş olan meşrutane yahut hazırlayıcı tahliye, çalışmaya bağlılığı ve iyi haliyle bu mükâfatı hak etmiş olan mahkûma, namuslu olarak hareket etmeğe devam etmek, ve yeni şikâyet mevzularına sebep olursa mahkûm olduğu cezasını tamamlamak üzere tekrar ceza evine konulmak şartıyla, vaktinden evvel tahliyesini bahşeden bir muameledir.»

A — Meşrutane tahliyenin menşei

Meşrutane tahliyenin menşei itibariyle bir Fransız müessesesi olduğu anlaşılmaktadır. 5/kasım/1848 tarihinde adli tatilin sona ererek mahkemelerin açılması dolayısıyla yapılan merasim sırasında irat ettiği «her mahkûma ait malûmatın doğum kaza dairesindeki mahkeme kitabesinde toplanması» hakkındaki meşhur nutkuyla adli siclin tesisine ön ayak olmuş bulunan Versay C. Müddeiumumi Bonnevill de Marsagny 1847 senesinde meşrutane tahliye müessesesini ele alıp girişmiş olduğu kampanya tesirlerini Fransa'dan ziyade haricte gösterilmiştir. 1850 senesinde

meşrutn tahliye müessesesi İngilterede mahkûmların Avustralyaya nakli yerine ikame edilmiş ve bu müessese, 14/ağustos/1885 tarihli kanunla Fransa'da, 31/mayıs/1888 tarihli kanunla Belçika'da kabul edilmiş ve mütaakıp devrelerde diğer memleketlere yayıla gelmiştir.

Ceza evinde bulunan mahkûmun selâh bulmakta olduğunu telkin edecek iyi hareketlerinin müşahede edilmesi üzerine infaz sona ermeden, meşrutn tahliyesi mümkündür.

İleride görüleceği üzere, meşrutn tahliyenin tecille müşahebeti varsa da bu müşahebet yalnız cezanın infaz edilmemesine münhasır olup meşrutn tahliyede mahkûmun infazdan muafiyeti kısmî olduğu gibi tecilde olduğu üzere mahkûmiyet vâki olmamış addolunamaz. Bu itibarla meşrutn tahliye tecile nazaran daha az şumullüdür.

B — Meşrutn tahliyenin faydaları

Meşrutn tahliye müessesesini meşru kılan sebepleri üç noktada toplamak kabildir :

a) Cezaevinde bulunan mahkûma meşrutn tahliye imkânı vermek suretiyle — cezaevleri için en mühim olan hususlardan birisini teşkil eden — disiplin ve dahilî asayiş kolayca temin edilmiş olmaktadır. Vaktinden evvel, hürriyete kavuşabilmek, meşrutn tahliyeyi hakkede bilmek maksadiyle mahkûmun iyi hareket etmek hususunda büyük gayretler sarfedeceği, gösterilen işleri yapacağı, islâh hususunda gayretler sarfeden cezaevi idaresinin mesaisine iştirak ve yardım edeceği muhakkaktır.

b) Cezaevinden meşrutn tahliye edilmiş olan mahkûmun, tekrar cezaevine avdetle cezasını çekeceği tehdidi karşısında ve tekerrür için çok müsait olan bu devre zarfında, başka bir suç işlemek için iyi hareket etmeğe elinden geldiği kadar gayret edeceği şüphesizdir.

«Meşrutane tahliye, cezaevinden tamamiyle serbest hayata geçişi daha az tehlikeli kılan bir nevi su bendi (écluse) dir» (+).

Meşrutane tahliyeyi tesis etmiş alan kanun vazılarının bununla te-kerrürü önlemek istedikleri anlaşılmaktadır. Buna ait olan Fransızların 14/Ağustos/1885 tarihli kanununa «meşrutane tahliye, patronaj, memnu hakların iadesi yollarıyla tekerrürün önlenmesi hakkında kanun» adının verilmiş olması bunun bâriz bir delilidir.

c) Adalet bakımından, cezasının bir kısmını çektikten sonra tavır ve hareketleriyle yaptıklarına nadim olduklarını gösteren kimseler hakkında müsamahakâr davranmak meşrudur.

C — Meşrutane tahliyenin işleyiş tarzı

Bu müessesenin Fransa'da işleyiş tarzı ciddi tenkitlere mâruz kalmıştır.

Evvelâ, bu müessesenin nasıl işleyeceği - Fransa'da - tamamiyle tanzim edilmemiştir. 1885 tarihli kanun müesseseyi teferruatıyla organize etmemiş ve bu işi tanzim edilecek bir nizamnameye bırakmıştır; ve bu nizamname hâlâ neşredilmemiştir; meşrutane tahliye Vekâletinin tamimleriyle yürütülmektedir. Yalnız kanunun 6 ncı maddesinin tatbiki hakkında 1/Nisan/1952 tarihli kararname ile bir nizamname neşredilmiştir.

Meşrutane tahliye müessesesinin Fransa'da işleyiş tarzının ciddi tenkitlere mâruz kalmakta bulunmuş olmasının sebebi 14/Ağustos/1885 tarihli kanunun birinci maddesinde «cezaevi müesseselerinde mahkûmların islahını kolaylaştırmak ve onları meşrutane tahliyeye hazırlamak mak-

(+) P. Bouzat-Traité de droit Pénal, sahife : 519.

Ecluse = Bent, kapalı su bendi : Teşbihin cazibesi sebebiyle bu cümleyi aynen aldık. Su bendi diye dilimize çevirdiğimiz «écluse», bir kanalın seviye değiştirdiği mahallerde inşa edilmiş olup geminin -mecrası arızalı olan -kanalı çıkması veya inmesi sırasında bir bölmeden diğer bölmeye geçmesine yarar. Malûm olduğu üzere, burada geminin bulunduğu bölmeden diğer bölmeye geçmesi için her iki bölmedeki suların aynı seviyeye gelmesine kadar bir müddetin geçmesi lâzımdır. Profesör mahkûmun cezaevinden çıktıktan sonra tamamiyle serbest hayata kavuşuncaya kadar geçecek olan müddeti bölmede suyun dolması için geçecek müddete teşbih etmektedir.

sadiyle, kendilerinin günlük tavır ve hareketlerine ve çalışmalarına dayanan müşahede üzerine inzibatî bir rejim tesis olunacağı hakkındaki hükmün yerine getirilmemiş olmasıdır. Kanun vazına göre bu «inzibatî rejim» meşrutan tahliyenin ameli organizasyonunu tanzim edecektir.

Saniyen, meşrutan tahliye her zaman iyi kullanılmamıştır. Bütçe mülâhazaları cezaevlerine ait mülâhazalara teveffuk etmiştir. Cezaevlerinde mahkûmların az olduğu bâzı devirlerde hasis davranılarak meşrutan tahliye bahşedilmemiştir; buna mukabil cezaevlerinde mahkûmların fazla olduğu diğer zamanlarda büyük bir cömertlikle bu türlü tahliye icra kılınmıştır.

Bu teşkilât kusurları meşrutan tahliye müessesesinin kıymetini asla bertaraf edemez. İstatistiklere nazaran, meşrutan tahliye kararının geri alındığı haller %2 gibi çok düşük bir nisbet içindedir.

Bugün kanun yapma bakımından üzerinde durulan mesele bu hususta gerilemek değil bilâkis daha ileri gitmek ve bunun yerine müdetsiz hüküm sistemini ikame etmektedir (+).

Fransa'da, halen, meşrutan tanniyenin yeni bir tatbik şekline rastlanmaktadır. Adliye Vekâletinin 28/Eylül/1949 tarihli bir tamimine göre valiler bâzı mahkûmlara (mahkûmiyeti bir sene bir günden fazla olmıyan ve mükerrir bulunmıyan mahkûmlarla, mahkûm bulundukları miktar ne olursa olsun geri kalan cezalarının miktarı bir ayı geçmiyen her türlü mahkûmlar) eşin, ananın, babanın veya çocuğun ölümü veya bunlardan birisinin ümitsiz bir halde olması takdirinde, üç günü geçmemek üzere cezaevinden tahliye etmek salâhiyeti verilmiştir. Mahkûmun dışarıda kaldığı müddet infaz müddetinden sayıldığı gibi tâyin edilen zamanda dönmemesi takdirinde kendisi halî firarda addedilmektedir

Ç — Meşrutan tahliyenin tatbik edildiği cezalar.

14/ağustos/1885 tarihli kanunun 2 nci maddesine göre meşrutan tahliye bütün hürriyeti bağlayıcı cezalara tatbik edilmek lâzımdır. Yalnız kabahatlara müteallik hapis cezalarına, müddetlerinin kısa olmaları iti-

barıyla, tatbik edilmemektedir. Rölegasyon (relégation) (+) halinde, asıl cezaı çektiği sırada meşrutan tahliye edilirse, rölegasyondan kurtulabilmektedir. Mahkûmun tahliyesinden itibaren on senelik müddet zarfında tavır ve hareketleri tatmin edici olduğu takdirde rölegasyondan katî şekilde kurtulmaktadır.

Askerî mahkûmlar da, 1928 tarihli askerî adalet kanununun 256 ncı maddesine 4/mart/1932 tarihinde yapılan bir 'ilâve ile, meşrutan tahliye-den faydalanmağa başlamışlardır.

D — Meşrutan tahliyenin tatbik şartları.

Meşrutan tahliye muayyen müddet zarfında cezaevinde iyi tavır ve hareketler göstermiş olan mahkûma bahşedilen bir mükâfat olduğuna göre iki şartı mevcut demektir :

1 — Müddet şartı

Meşrutan tahliye, mahkûma ancak, kifayet edecek bir müddet cezaevinde kalması üzerine bahşedilir. Kanun bu müddet bakımından mahkûmun mükerrir olup olmamasına göre bir tefrik yapmış ve mükerrir olanlar için bu müddeti daha uzun tutmuştur.

a) Mükerrir olmıyan mahkûmlar için müddet

Eğer hapis cezası altı aydan az ise, asgarî üç ayının; altı aydan fazla ise yarısının çekilmiş olması lâzımdır.

(+) Rölegasyon (relégation) bâzı mükerrirler hususile itiyadî suçlular hakkında asıl ceza ile birlikte mütemmim olarak hükmolunabilen bir emniyet tedbiri (amelî bakımdan fer'i cezadan başka bir şey değildir) olup 6/Temmuz/1942 tarihine kadar asıl cezasını ikmâl eden suçluların müstemlekelere sürülmesi suretiyle infaz olunurdu. Fakat bu tarihten sonra bâzı şartlar tahtında bu emniyet tedbiri Fransa ana vatan topraklarında infaz edilmektedir.

6/Temmuz/1942 tarihli kanuna göre rölegasyon mahkûmlarının (rölegelerin «..... bu hususta hazırlanmış ceza evlerine ait müesseselere yahut mevcut müesseselerin hususî bir kısmına konulmaları lâzımdır.

b) Mükerrer mahkûmlar için müddet

Eğer hapis cezası 9 aydan az ise, asgarî altı ayının; Dokuz aydan fazla ise üçte ikisinin çekilmiş olması icap eder (+).

Ceza tâbirinden, mahkûmiyet kararında yazılı miktarın değil fakat infaz edilmekte olan miktarın anlaşılması lâzımdır. 5/haziran/1875 tarihli kanunun 4 üncü maddesinin ilk fıkrasına göre «münferit hapis (hücre) rejimi altında geçen cezaların müddeti, resen, dörtte bir nisbetinde indirilir.» Bu itibarla hücre rejimî tatbik ediliyorsa, miktar, dörtte biri indirildikten sonra geri kalan üzerinden hesap edilecektir.

2 — İyi hal şartı

Meşrutan tahliye edilebilmek için, müddet şartından başkaca, mahkûmun iyi hal sahibi, islâh olmak arzusunu izhar eylemesi de lâzımdır. Esasen bu müesseseden maksat mahkûmun islâh olmağa azmetmesini temin etmek ve ona, şartlarını tahakkuk ettirerek, vaktinden evvel ceza evinden çıkmasını kazandırmaktır. Bâzı memleketlerde iyi hal mahkûm hakkında cezaevi personeli tarafından muayyen müddet zarfında verilen not yekûnuna göre mihaniki olarak tâyin ve tesbit edilmektedir.

Burada şu cihete ehemmiyetle işaret etmek lâzımdır ki, bir mahkûm ne kadar iyi hareket ederse etsin salâhiyetli makamlar onu tahliyeye mecbur değildirler : Meşrutan tahliye; tahliyeyi yapanlar bakımından nasıl ihtiyarî ise mahkûm bakımından da ihtiyaridir; yani mahkûm meşrutan tahliye edilmeyi reddedebilir (++).

(+) Belçika'da cezaî sistemde meşrutan tahliyeyi ve meşrutan mahkûmiyetleri tesis eden muadde 31/mayıs/1888 tarihli kanunun birinci maddesine göre :

Madde : 1 (24/temmuz/1923 tarihli kanunla tadil edilmiştir) - Bir veya birden fazla çekecek kürek, kal'abentlik, ağır hapis veya hapis cezaları yahut askerî hapis cezaları bulunan adi veya askerî mahkûmlar, hapiste kaldıkları müddet üç ayı geçmek şartıyla, bu cezaların üçte birini ikmal ettikleri vakit meşrutan tahliye olunabilirler.

Sayet kanunî tekerrür mevcut ise, hapiste kaldığı müddet cezanın üçte ikisini geçmesi lâzımdır.

Müebbet mahkûmlar, hapiste kaldıkları müddet on seneyi, kanunî tekerrür halinde on dört seneyi geçiyorsa, meşrutan tahliye olunabilirler.

(++) G. Lepoittevin - Dictionnaire formulaire des parquets, 1950, cilt : III. sahife : 395

Bundan mada, mahkûmun serbest hayatta ihtiyaçlarını karşılayacak şahsî geliri olduğunu isbat etmesi, eğer şahsî geliri yoksa, başka taraftan iâşe ve ibata edileceğine dair bir vesika yahut hususî şahıslar, sınaî şirketleri veya patronaj cemiyetleri tarafından verilmiş bir çalışma vesikası ibraz etmek mecburiyeti vardır.

14/ağustos/1885 tarihli kanuna göre - Fransa'da - meşrutane tahliye kararını vermek Dahiliye Vekiline ait bulunmuş ise de ceza evlerinin Dahiliye Vekâletinden alınarak Adliye Vekâletine bağlandığı 1911 senesinden beri bu salâhiyet Adliye Vekiline intikal etmiş bulunmaktadır.

Adı geçen kanunun 3 üncü maddesine nazaran meşrutane tahliye kararı - istişarî mahiyette olmakla beraber - hükmü veren mahkeme nezdindeki müddeiumûminin, müessesenin yahut muntaka cezaevleri müdürünün, cezaevlerine nezaret komisyonunun ve nihayet cezaevinin bulunduğu yer valisinin mütalâaları alındıktan sonra verilir. 1888 senesinden beri, ayrıca, Paris'te bulunan ve hâkimlerden başka cezaevleri müessesesi müdürü veya fahrî müdürüyle patronaj cemiyetlerinin bir mümesilinden teşekkül eden bir komitenin de mütalâası alınmaktadır.

E — Meşrutane tahliyenin neticeleri

Bir nizamnamenin mevcut olmaması, meşrutane tahliyenin neticeleri üzerinde bâzı tereddütler tevhit etmekte ise de, cezacılar, kanun vazının düşüncelerinden mülhem olarak meşrutane tahliyeden şu neticeleri çıkarmaktadırlar (+) :

1 — Meşrutane tahliye, cezanın bir sukut tarzı olmayıp, infazın yumuşatılmış bir tarzından ve infazın bir şeklinden ibaret olduğu için ceza-ya son vermez. Ceza, mahkûmiyet kararıyla tesbit edilmiş olan müddete, vadeye kadar devam eder. Eğer, Meşrutane tahliyenin geri alınmasını icap ettiren bir hadise vukua gelmezse bu müddetin hululünde tahliye katiyet kesbeder. Bu itibarla kanunen cezanın son bulunmasına (Expirati-de la peine) bağlı neticeler meşrutane tahliye tarihinde değil, fakat ceza-

(+) P. Bouzat - Adı geçen kitap sahife: 522 ve G. Vidal et J. Magnol - Cours de droit criminel et de science pénitentiaire, 1949, cilt: I. sahife: 127

nın normal şekilde son bulduğu tarihte tahassul ederler. Meselâ, kanunî mahcuriyet neticesini kat'i tahliye tarihine kadar tevhit etmekte devam eder.

Bundan mâda, meşrutan tahliye edilenlerin kat'i tahliye tarihine kadar askere alınmamaları mantık icabı ise de, askerî makamlar haklı olarak, en iyi nezaretin askerlik devresinde temin edilebileceği mülâhazasıyla, 19/Eylûl/1902 tarihli tamim gereğince bunları silâh altına almaktadırlar.

Diğer taraftan, şartla tahliye edilenin hapsen tazyik edilmemesi icap eder. Zira, iyi hali dolayısıyla tahliye edilmiş olan bir kimsenin borçlarından dolayı tekrar cezaevine konulması meşrutan tahliyenin gayelerine mugayir olduktan başka hürriyeti bağlayıcı iki tedbirin bir arada tatbiki de caiz değildir. Fakat Temyiz Mahkemesinin 15/Ocak/1904 tarihli bir içtihadı maalesef bunun hilâfinadır (+).

2 — Mahkûmun tahliyesi geliş güzel bir tahliye olmayıp tahliye edilenin iyi hareket etmesi ve kendisine tahmil edilen mükellefiyetleri yerine getirmesi şartlarına bağlıdır. Bu bakımdan meşrutan tahliye ile tecil arasında bir yakınlık mevcut ise de aralarında farklar vardır.

a) Cezası tecil edilen için tecrübe müddeti beş sene olarak tâyin ve tahdit edildiği halde meşrutan tahliye için bu müddet, cezanın mahkûmiyet ilâmında yazılı miktarı olup verilmiş olan cezanın miktarına bağlı bulunmuş olması itibariyle, kısa veya uzundur.

b) Meşrutan tahliye edilen, bâzı şartları yerine getirmek kaydıyla tahliye edildiği için, cezası tecil edilen şahıs gibi tamamiyle serbest değildir. 1/Nisan/1952 tarihli kararname ile neşredilen nizamnamede tekrar ele alınmış olan 1885 tarihli kanun vazının esas fikri, meşrutan tahliye edilmiş olanı İdarenin ve Patronaj Cemiyetlerinin nezareti altına koymaktır.

Adı geçen nizamnamenin 3 üncü maddesine göre «tahliye müsaadesi (octroi) veya muhafazası (maintien) meşrutan tahliye kararıyla tahliye edilmiş olan aşağıdaki :

(+) P. Bouzat - Adı geçen kitap, sahife : 523

Bu nizamnamenin 6 ncı maddesiyle tarif edilen tahliye edilenlere yardım komitelerinden birisinin himayesine konulması;

Peyderpey iade etmek şartile, tahliye edilenin kazandığı parayı kısmen veya tamamen adı geçen komiteye tevdi;

Tahliye edilen suçluları işe ve ibate etmeği kabul eden hususi bir ihayır müessesesine yerleştirilmesi;

31/Mart/1928 tarihli kanunun müsaade ettiği halde kara, deniz ve hava ordularına yahut Lejionetranjer'e intisap etmesi;

Hazineye borçlu olduğu meblâğı, mağdure yahut onun kanunî mümessillerine borçlu bulunduğu zarar ve ziyânı ödemesi;

Tedavi maksadiyle bir dispansere muntazaman devam etmesi;

Bir ecnebi hakkında ise, bu tedbirlerin lüzumlu olduğuna hükmolunursa 2/Kasım/1945 tarihli ordonansla derpiş olunan şartlar dâhilinde Millî Hududlar haricine çıkarılması;

Şartlarından bir veya bir kaçına riayet edilmesine bağlı tutulabilir.

F — Meşrutân tahliye kararının geri alınması

Meşrutân tahliye, isminden de anlaşılacağı üzere şartlarına riayet olunmadığı takdirde geri alınabilen bir tahliyedir. 1885 tarihli kanunun 22 ncı maddesine göre «tahliye kararı, resmen tesbit edilen alenî ve itibarî iyi hal bozuklukları ve tahliye permissinde tasrih edilmiş olan hususi şartlara mugayir suç halinde geri alınabilir»:

Meşrutân tahliye kararı :

1 — Mahkeme kararında yazılı cezanın müddeti tamamiyle sona ermiş ise,

2 — Bahşedilen meşrutân tahliye kararına sebep olan cezayı, rölegasyonun takip etmesi lâzım gelmekte ise cezanın son bulmasından itibaren 10 senelik müddet geçmiş ise geri alınmaz.

Kanunun üçüncü maddesine nazaran tahliyenin geri alınmasına mütedair karar tahliye edilmiş olanın ikametgâhı Valisiyle Müddeiumumîsinin mütalâaları üzerine Adliye Vekili tarafından alınır.

Fakat, istisnâî olarak, acele hallerde, meşrutân tahliye edilmiş olanın idarî veya adlî makamlar tarafından muvakkat olarak tevkîfî (yakalanması) emrolunabilir.

Bu türlü bir tedbirin büyük bir ihtiyatla ve Adliye Vekilinin şartla tahliye kararını geri alacağı muhakkak olan hallerde alınması câiz olup keyfiyetin derhal Adliye Vekâletine ihbarı lâzımdır.

Adliye Vekili, yerinde gördüğü takdirde, meşrutân tahliye kararını geri alır ve bu karar tevkîf tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

Cezaevine konan mahkûm cezasının, meşrutân tahliye edildiği tarihten itibaren, geri kalmış olan miktarını çekmeğe başlar (+).

Tahliye kararının geri alınarak cezasını çekmek üzere cezaevine tekrar konması mahkûmun meşrutân tahliyesi için yeniden namzet gösterilmesine mâni değildir (+ +).

Yukarıda mükerrirlere ve hususiyle itiyadî suçlulara tatbik edilen asıl cezaya mütemmim olarak hükmolunan rölegasyon ismini taşıyan bir emniyet tedbirinden bahsetmiş ve kendilerine bu türlü tedbirin tatbik

(+) Belçika'da cezaî sistemde meşrutân tahliyeyi ve meşrutân mahkûmiyetleri tesis eden muaddel 31/Mayıs/1888 tarihli kanunun dördüncü maddesine göre :

Madde : 4 (24/Temmuz/1923 tarihli kanunla tadil edilmiştir) - Meşrutân tahliye kararı geri alınmadan, lehine tahliye emredilmiş olanın tahliye tarihinde geri kalmış olan cezasının iki misline müsavi bir müddet geçerse tahliye mahkûm için katî olur.

Bununla beraber bu müddet hiç bir halde iki seneden aşağı olamaz.

Eğer tahliye edilen, son mahkûmiyet tarihine takaddüm eden beş senelik müddet içinde en az üç aylık bir hapis veya askerî hapis cezasına, yahut en az bir aylık iki veya daha ziyade hapis veya askerî hapis cezasına uğramış ise bu müddet asgarî beş sene olur.

Aleyhine verilen ve kaziyei muhkeme halini almış olan bir hüküm veya kararla mahkûmun tecrübe müddeti sona ermeden bir cürüm veya cünha işlediği muahharen sabit olursa tahliye bu cürüm veya cünhanın işlenmiş olduğu tarihte geri alınmış addolunacaktır.

(+ +) G. Lepoittevin - Adı geçen kitap, sahife : 399

edildiği mükerrirlerin dahi asıl cezalarını çektikleri sırada meşrutan tahliye edilebildiklerini söylemiştik.

Teferruata girmemekle beraber bu suretle aslî cezadan başka haklarında mütemmim olarak --rölegasyon emniyet tedbiri hükmedilmiş bulunan mahkûmların asıl cezalarını çektikleri sırada meşrutan tahliye edilmiyerek, rölegasyonun infazına başladıktan en az üç sene sonra iyi hal izhar etmek suretiyle meşrutan tahliyeden faydalanabileceklerine ve bu meşrutan tahliyeden sonra, adı geçen emniyet tedbirinin infaz edilmiş addolunabilmesi için, yirmi senelik bir müddetin, hâdisesiz olarak, geçmiş olması lâzım geldiğine işaret etmekle iktifa edelim.

Netice : şu tetkik yazısından, meşrutan tahliyenin, iyi haliyle salâh bulacağı fikrini telkin etmiş olan mahkûmun, cezasını ikmal etmeden evvel cezaevinden dışarı çıkmasını ve tahliyesinden sonra dâ bu iyi hali devam ettirerek cemiyet dâhilinde tekrar yer almasını temin etmeği imkân dâhiline koyan faydalı bir müessese olduğu anlaşılmaktadır.

Zamanımızın telâkkileri artık her mahkûma cemiyetin daimî düşmanı göziyle bakmağa müsait değildir. Muasır anlayış, herhangi bir sebeple mahkûm olmuş bir insanla cemiyetin yakından alâkadar olarak onu şahsiyetinin ve tipinin icap ettirdiği tarz ve şekilde islâhı ve tedavisi cihetine gidilmesini âmirdir.

Son zamanlarda kriminoloji sahasında yeni bir tâbirin, «typologie» tâbirinin, ortaya çıktığı görülmektedir: «Cezaî kazanın ve cürmî siyasetin büyük gayesi suçluların cemiyet hayatına tekrar iade ve intibak ettirilmeleri ve tehlikeli halin önlenmesidir; cezaların ve tedbirlerin şahsileştirilmesi bu tasavvura vâsıl olmak için zarurî vasıtaadır. Her şeyden evvel, suçlularının şahsiyetlerinin bünyeleri gözönünde tutularak, islâh ve önlenme metodlarının tefrik edilmesi lâzımdır. Binaenaleyh, kriminolojik sahada zarurî bir gayretin yapılması lâzımdır: Mucrimlerin bir tipolojisinin tâyini (+).

(+) Le Problème de l'Etat Dangereux: Conférences publiées par J. Pinatel (1953), page : 615

İşte, meşruten tahliye, mahkûmun islâh edilerek cemiyet hayatına tekrar iade edilmesi ve cemiyet hayatına yeniden intibak ettirilmesi hususundaki vasıtalarından biridir.

Bu sözlerden suç işlemiş, mahkûm olmuş kimsenin takdirle karşılandığı mânası çıkarılmamalıdır. Bilâkis, onun ıslah hususunda tipinin ve şahsi bünyesinin icap ettirdiği muameleye tâbi tutulacağı neticesini istihraç eylemek icap eder. Bu itibarla meşruten tahliye gibi mülâyim bir muameleye, bir imtiyaza lâayık olanlar yaptığına bihakkın nedamet getirmiş olan kimseler olmak lâzımdır.

Bu düşünceден hareket edilerek, bugün yalnız adı suçluların değil, fakat iyi halleriyle salâh bulacakları kanaatını veren mükerrirlerin ve itiyadî suçluların dâhi, cemiyet dâhilinde tekrar yer almaları için lâzun gelen kontrol ve imkânlar temin edildikten sonra meşrutan tahliyeleri mümkün olmaktadır. «... Bu bakımdan meşruten tahliyenin, diğer suçlulardan ziyade itiyadî suçlular için islâhın safhalarından biri haline gelmiş olduğu farzolunabilir; meşrutan tahliye probasyonun serbest muhitte islâh tarzına bilhassa yaklaşmaktadır» (+).

Üzerinde bu kadar ümit ve nikbinlikle durulan meşrutan tahliye müessesesinin muvaffak olmasında, geniş mânasiyle personelin, yardım komitelerinin, patronaj cemiyetlerinin, hayır müesseselerinin büyük rolü ve payı mevcuttur; garp memleketleri personelin kalifiye olmasına ve bu personel sayesinde, tâbir caizse, illetine teşhis konan mahkûmun en kısa yoldan islâh ve tedavisi yoluna gidilmektedir. Bu sahada ileride görünen memleketlerden bâzıları, meselâ, Fransa dahi kendisini pek fazla mesafe katetmiş addetmemekte ve «.....fakat şunu iyi bilmek lâzımdır ki, komisyonların (infaza müteallik her türlü muameleyi yapmak için hâkim, avukat, patronaj cemiyeti âzası ve tabipten müteşekkil komisyon) teşekkül için bahşedilen garantiler ve alınan tedbirler ne olursa olsun hâli hazır cezaevleri teşkilâtımızla, bu komisyonlar mahkûmların iyi halleri hakkında yalnız gardiyanların verdikleri raporlarla tenvir edilebilmektedirler. Bu, bütün mahkûmların hürriyetlerini, salâhiyet sahibi olmayan

(+) Ch. Germain-Le traitement des récidivistes en France, 1953, page: 30

ve kendilerinde, istenen garantiler mevcut bulunmıyan mâdun kimselere bırakmaktır» (+ +) denilmektedir.

Bununla beraber, cezaların bel'i sisteminin cârî bulunduğu Fransa'da alâkalılarda teşekkül etmiş müsbet bir zihniyet dâhilinde, meşrutân tahliye müessesesi 1885 senesindenberi işlemekte ve kendisinden istifade edilmektedir.

Cezasının çokluğu ve cezaevinden çıkma imkânları uzak ve azalmış olan bir mahkûmu ümitsiz, asabî, huysuz ve itaatsız olacağından cezaevi personelinin ıslâh hususundaki gayretlerinde bu mahkûmun iştirak hissesinin pek cüz'î olacağı muhakkaktır.

Hususiyle cezaların cem'i sisteminin kabuliyle hükmedilen cezalar yekûnunun kabardığı memleketlerde meşrutân tahliyenin isabetle tatbiki cezaların aşırı fazlalığına karşı bir subap vazifesini görmek suretiyle bir bakımdan bu sistem aleyhine tevcih edilen tenkitleri mühim miktarda tahfif etmiş olacaktır.

Meşrutân tahliye Kanunla tâyin edilmiş olan müddeti ikmal eden cezaevindeki her mahkûmun nâil olması lâzım gelen mutlak bir hak olmayıp bil'âkis bu müddeti ikmal etmekle beraber iyi hâliyle ıslâh olmak istidadında olan ve bu hâli idame ettirmek hususunda samimi olarak gayret sarfeden mahkûma salâhiyetli makamlar tarafından bahşedilebilecek bir imtiyaz olduğuna göre meşrutân tahliyeye müstehak olanları seçmek ve bu hakkı bahsetmekle tavzif edilmiş bulunan kimseler bu müessesenin gayelerini gözönünde tutarak teenli ile hareket etmek suretiyle meşrutân tahliyenin müessiriyetini temin ve tahakkuk ettirmelidirler.

Şahsî kanaatımız o dur ki, iyi hareketleriyle ıslâh olacağına kanaat getirttiği takdirde, her mahkûmun, meşrutân tahliye imtiyazından istifade ettirilebileceği ümidini taşıması lâzımdır.. Bu, mahkûmun olduğu kadar cemiyetin de menfaatları cümlesindendir.

Hulasa, bu müessesenin muvaffakolması, tahliyenin akabinde, Garp-taki tâbirle, post-pénal safhada mahkûmun cemiyet içinde yer almasını

temin etmeğe yarayacak hayır müesseselerinin ve bu safhada ona yardımcı olacak, onu elinden tutacak kimselerin mevcudiyeti kadar, meşrutan tahliye bahşetmekle vazifelendirilmiş olan kalifiye kimselerin ıslâhın (traitement) mânada ve şümülü hakkında iktisap etmiş oldukları bilgiye ve kanaata ve onlarda tahassül etmiş ve yerleşmiş olması lâzım gelen üs-tün zihniyet ve imâna, insanlık sevgisine bağlıdır.

MEŞRUTAN TAHLİYE, PATRONAJ, MEMNU HAKLARIN İADESİ YOLLARIYLA TEKERRÜRÜN ÖNLENMESİ HAKKINDA 14/AĞUSTOS/1885 TARİHLİ KANUN

FASIL: I

Cezaevleri müesseselerinin inzibati rejimi ve meşrutan tahliye

Madde : 1 — Fransanın ve Cezairin muhtelif cezaevleri müesseselerinde mahkûmların ıslâhlarını kolaylaştırmak ve onları meşrutan tahliye-ye hazırlamak maksadiyle, kendilerinin günlük iyi hâllerine ve çalışmalarına dayanan müşahade üzerine inzibati bir rejim tesis olunacaktır.

Madde : 2 — Hürriyetten mahrumiyeti müstelzim bir veya birden fazla cezası olan bütün mahkûmlar, cezalar altı aydan az hapis cezası iseler üç ay hapsin aksi halde, cezalarının yarısını çektikten sonra ve birinci maddeye göre tâyin edilmiş olan nizami hükümleri yerine getirmiş iseler, meşrutan tahliye edilebilirler.

Bununla beraber, ceza kanununun 56-58 inci maddelerine veya 27/mayıs/1885 tarihli kanuna göre kanunî tekerrür mevcut olduğu takdirde, cezalar dokuz aydan aşağı iseler hapis müddeti altı aya, aksi halde bu müddet cezanın üçte ikisine çıkartılır.

Tahliye kararı, resmen tesbit edilen aleni ve itiyadi iyi hal bozuklukları ve tahliye permesinde tasrih edilmiş olan hususi şartlara mugayir suç halinde geri alınabilir.

Sayet geri alınma keyfiyeti, cezanın sona ermesi müddetinden evvel vâki olmazsa tahliye katidir.

Bir meşrutân tahliye kararına mevzu olarak cezayı rölegasyonun takip etmesi lâzım geldiği halde, bu son tedbirin infazı tecil olunabilir, ve binaenaleyh bu maddede beyan edildiği üzere, tahliye kararının geri alınma hakkı mahfuz kalmak kaydıyla, mahkûm Fransa da bırakılır.

Bu takdirde - tahliye kararının - geri alınma hakkı, bu hak asfî cezanın sona erdiği tarihi takip edecek olan on sene zarfında kullanılmıyacak olursa, sona erer.

madde : 3 — Şart tahtında tahliye ve tahliye kararının geri alınması kararları:

Tahliyeye mütaallik ise, valinin, müessesenin veyahut çevre cezaevleri müdürünün, cezaevleri nezaret komisyonunun ve mahkûmiyete hükmetmiş olan mahkeme nezdindeki müddeiumuminin mütalâasından sonra; Ve, tahliye kararının geri alınmasına mütaallik ise, tahliye edilenin ikametgâhı valisi ile müddeiumumisinin mütalâasından sonra;

Dahiliye Vekiline alınır.

Madde : 4 — Şartla tahliye edilmiş olanın, derhal Dahiliye Vekiline haber vermek şartıyla, bulunduğu mahallin idarî veya adlî makamları tarafından muvakkaten tevkifi (yakalanması) emrolunabilir.

Şayet mahal vârsa. Vekil tahliye kararının geri alınmasına karar verir.

Tahliye kararının geri alınması tevkif tarihinden hüküm ifade eder.

Madde : 5 — Yeniden cezaevine koyma, tahliye zamanında çekilmiş olan ceza müddeti için yuku bulur.

Muvakkat tevkif (yakalama) devam etmiş ise, bu devam müddeti cezanın infazı için sayılır.

Madde : 6 — Bir nizamname, tahliye permilerinin şeklini, îfâî tutulabilecekleri şartları ve şartla tahliye edilmiş olanların hususî nezaret tarzlarını tâyin edecektir.

İdare, tarif edeceği şartlar dâhilinde ve hususî olarak tâyin edeceği, tahliye edilmiş olanların tavır ve hareketleri üzerinde nezarette bulunmak üzere, patronaj cemiyetlerini veya müesseselerini tavzif edebilir.

**FRANSA ANAVATAN TOPRAKLARINDA RÖLEGASYON
CEZASININ İNFAZI VE — MÜSTEMLEKELERE —
NAKLEDİLMİYEN RÖLEGELERİN MEŞRUTAN
TAHLİYELERİ HAKKINDA 6 TEMMUZ 1942
TARİHLİ KANUN**

Madde :1 — Herhangi bir sebeple olursa olsun Fransa'da muvakkaten alıkonulmuş olan rölegasyon mahkûmları bu hususta hazırlanmış cezavelerine ait müesseselere yahut mevcut müesseselerin hususî bir kısmına muvakkat mahiyette konulurlar.

Madde :2 — Birinci maddede gösterilen mahkûmlar çalışma mecburiyetini tahmil eden ve tavır ve hareketlerinin ve intibak gayretlerinin günlük tesbitine imkân veren bir disiplin rejimine tâbi tutulurlar.

Madde :3 — Bu mahkûmlar, fakat yalnız rölegasyon cezasının işlemeğe başladığı günden itibaren üç senelik müddetin sonunda, 14/ağustos/1885 tarihli kanunda gösterilen meşrutan tahliye komitesinin mütalâası üzerine, Adliye Vekilinin kararıyla şarta bağlı olarak tahliye olunabilirler.

Tahliye kararı, beş senelik müddeti geçmiyecek bir zaman zarfında, hususiyle kendilerinin bir patronaj cemiyetinin veya bu hususta ehliyetli olan bir aile âzasının himayesi altına konulmaları suretiyle tahliye edilenlerin cemiyet içinde tekrar yer almalarını temin hususundaki bütün tedbirleri emredebilir.

Bu tahliye, tahliyeyi bahsetmiş olan karar tarihinden itibaren yirmi senelik bir müddetin hitamında kat'iyet kesbeder. Bu müddet zarfında tahliye kararında bildirilmiş olan hususî ahkâma muğayir suçların yahut uygunsuz tavır ve hareketin resmen tesbiti halinde meşruten tahliye kararı geri alınır.

Madde : 4 — Yukarıdaki ahkâma göre tahliye edilmiş olanlar, tahliyeleri akabinde ve tahliyeleri müddetince, başka bir hükme hacet kalmaksızın muayyen yerlere girmek memnuiyetine (interdiction de séjour) tâbi tutulurlar.

BİBLİYOGRAFYA

- P. Bouzat — Traité théorique et pratique de droit pénal (1956)
- Vidal et Magnol — Cours de droit criminel et de science pénitentiaire (1949)
- G. Le Poittevin — Dictionnaire formulaire des parquets et de police judiciaire, Tome : III (1950)
- Encyclopédie Dalloz — Droit criminel, Tome: II, (1954)

YABANCI MAHKEME İLÂMLARININ VE HÂKEM KARARLARININ TÜRKİYE'DE TENFİZİ

Yazan : Dr. İsmet OCAKÇIOĞLU

İlgili bibliyografya :

- PROF. ANSAY S. Ş. : Hukuk Yargılama Usulleri, Ankara - 1950
- PROF. HENRİ Batifol : Traite Elementaire de Droit International Privé
Paris, 1956.
- PROF. OSMAN F. BERKİ : Devletler Hususî Hukuku, İstanbul 1956.
- PROF. OSMAN F. BERKİ : Ahkâmı Şahsiyeye dair ecnebi Mahkeme-
lerden verilen kararların Türkiye'de tanınması ve tenfizi, (Hukuk
Dergisi - 1944 sayı : 6, s : 6-9).
- PROF. BERKİ Ş. : Tatbiki Devletler Hususî Hukuku.
- PROF. BELGESAY M. R. : Devletler Hususî Hukukunda Adliye.
- PROF. NIBOYET J. : Traité de droit international Privé Français, Pa-
ris, 1956
- DR, KORAL R. : Hususî Hukukta Milletlerarası hakem kararlarının
icrası. İstanbul - 1958.
- DR, KORAL R. : Türk Devletler Hususî Hukukunda hakemlik (Muam-
mer Reşit Sevig'e Armağan,).
- DR, KORAL R. : Yabancı kanunlara teb'an verilen hakem kararlarının
Türkiye'de icrası (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mec.
1951 - XVII - N : 1 - 2)
- B. SALEM : De l'exécution des Jugements étrangers en Turquie (Re-
pertoire de droit international - VII, p : 282).
- SAYMEN - ERMAN - ELBİR : Türk İçtihatları Kü'liyatı, 1952 - Cilt :1.
- PROF. H. BELBEZ - Hakemlerin mesuliyeti. A. U. Hukuk Fakültesi
DERGİSİ : c : 7, 1950 s : 355.

Yabancı Mahkeme ilâmları ve yabancı hâkem kararları tatbikatta
Devletlerin karşılıklı itibar ve emniyetleriyle yakinen ilgili meseleler

28

doğurur. Bu Sebepile yabancı mahkeme ilâmlarının tenfizini Devletler esas itibariyle kabul etmektedirler. Bu mevzuu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunmuza ve Türk ilmi ve kazai içtihatlarına göre incelemeye çalışacağız.

I — Yabancı Mahkeme ilâmları :

Yabancı Devlet mahkemeleri ilâmlarının Türkiye'de icra (1) edilebilmesi Türk salâhiyetli organları tarafından tenfiz (2) kararı verilmesi şartına bağlıdır. Tenfiz öyle bir karardır ki bununla salâhiyetli mahkeme yabancı mahkeme ilâmının tenfizini mutazammın bir ibare ile kazasının cârî olduğu memlekette kanun ve mahallî memurların yardımını temin eder (3).

1) Tenfizin şartları : Hukuk usulü Muhakemeleri Kanunumuz yabancı mahkeme ilâmları hakkında tenfiz kararı verilebilmek için bir takım şartlar aramaktadır. Şöyleki :

A — Yabancı mahkeme ilâmı hukuk ve ticaret dâvalarına mütedair olmalıdır. Âmme hukukunu ilgilendiren bir ilâmın (idar' veya cezaî) Türkiye'de tenfizi istenilemez; yalnız ceza mahkemelerinden verilen şahsî hakka müteallik bir ilâmın tenfizi istenilebilir (4).

B — İlâm gerçekten kesin ve nihai olmalıdır. İlâmın mevcudiyeti, kesin ve nihai oluşu hükmü veren mahkemenin kanununa göre tesbit edilmek gerekir (5).

C — Türkiye Cümhuriyeti ile hükmü veren mahkemenin ait olduğu Devlet arasında mükabelei bilmisil esasına müstenit muahede veya mukavele bulunması mecburiyeti.

1) Exécution terimi karşılığıdır.

2) Exéquatur terimi karşılığıdır.

3) O. F. Berki — Devletler Hususu Hukuku — s : 479.

H. Batiffol — Traité élémentaire de droit international privé, P : 823.

4) O. F. Berki : a. g. s : 479.

5) Temyiz mahkemesi 1. H. D. 13/11/1951 tarihli karar : «Ecnebi mahkeme'lerinden istihsal edilmiş olan veraset belgesi hasımlı ve icraen olan tenfizi kabul ilâm'lardan olmadığı için tenfiz kararı icrasına lüzum yoktur» Adliye Dergisi — 1952, sayı: 9, s: 1132.

Acaba bu hususta fiili mütekabiliyet nazarı itibara alınabilir mi? meselâ : Mütekabiliyet esasına müstenit bir muahede mevcut olmadan Türk mahkemeleri ilâmları hakkında, mevzuatlarında muahede şartını aramaksızın, tenfiz kararı veren yabancı Devletlerin mahkeme ilâmları için Türkiye'de tenfiz kararı verilebilir mi? Mustafa Reşit Belgesay kanun vâzının asıl maksadı tenfizi temin olduğuna göre bunun mümkün olduğunu söylemekte ve Prof. Osman F: Berki de aynı fikre temayül etmektedirler (6).

Kanunun sarıh hükmü karşısında (H. U. M. K. 540/1 Temyiz Mahkemesi fiili karşılığı kâfi görmemektedir. Yüksek Temyiz Mahkemesi Ticaret Dairesi 18/4/1952 tarihli kararında «ecnebi memleket mahkemesi tarafından verilmiş bir hükmün tenfizi istendiğinde hükmün südur ettiği memleket ile Türkiye Cumhuriyeti arasında mukabelei bilmisil esasına müstenit mukavele veya muahedenin bulunmaması halinde tenfiz talebinin reddi icabeder. Türkiye ile Fransa arasında bu yolda bir mukavele veya muahedenin mevcudiyeti isbat edilememiş olduğu halde tenfiz kararı verilmesi kanuna muhaliftir» diyor (7).

D — Ecnebi ilâm salâhiyetli bir mahkemeden verilmiş olmalıdır. Buradaki salâhiyet hangi kanunla tesbit edilecektir? Ecnebi mahkemenin salâhiyeti iki bakımdan mütlâa edilmek gerekir : Umumî salâhiyet, hususi salâhiyet. Bir dâvada muhtelif Devlet mahkemelerinden hangisinin salâhiyetli olduğu hususu umumî salâhiyet (Compétence générale) Türk Kanunlarına göre tesbit edilecektir. Türk Kanununun salâhiyetli saymadığı bir mahkemeden verilen ilâmın tenfizine karar verilemez (8). bir Develetin muhtelif mahkemelerinden hangisinin salâhiyetli olduğu hususu, hususi salâhiyet (compétence speciale), tenfiz kararı talebedilen hükmün kat'i ve nihai olması gerekmesine ve mahallî salâhiyetler her Devletin kendi iç işi olmasına göre Türk hâkimini ilgilendirmemesi kanuna daha uygun gibi gelir bize.

6) M. R. Belgesay: Devletler Hususi Hukukunda Adliye, s: 219.

O. F. Berki : a. g. e s : 481., Aksi fikir için : S. Ş. Ansay : H. Yg. Usul-leri, s : 355. 7) Tatbikatta Yargıtay kararları Mecmuası, 38/990.

7) Tatbikatta Yargıtay Kararları Mecmuası, 38/990.

8) S. Ş. Ansay : Hukuk Yargılama Usulleri; s : 355.

E — Muhakeme usulü bakımından müdafaa hakkı ihlâl edilmemiş olmalıdır. H. U. M. K. madde 540, No : 2 de «... iki taraf usulen davet edilerek muhakeme gıyaplarında veya kanunî vekil ve mümessilleri huzurunda cereyan etmemiş ve müddeialeyh te bu noktadan itiraz etmemiş olması» hükmünü vazedyor. Bu hükme nazaran yalnız müdafaa hakkının ihlâl edilmesi tenfiz talebinin reddine kâfi sebep teşkil etmez, mahkûmünaleyhin aynı zamanda bu noktadan da itiraz etmiş olması lâzımdır. mahkûmünaleyh hükmün mevcudiyetine tenfiz talebinden sonra ittila kesbetmiş ise ve müdafaa hakkı noktasından itirazda bulunmazsa tenfiz talebinin kabul edilmesi uygun olur.

F — Hüküm âmme hukuku kaidelerine mugayir veya âmme intizamı icabatına muhalif bulunmamalı yahut Türk ana Kanunlarına uymayan bir hükmü ihtiva etmemelidir. Temyiz Mahkemesi Hukuk Umumî Heyeti 21/3/1951 tarihli kararında «ecnebi memleket mahkemelerinden sadır olan ilâmların Türk Kanunlarının esas kaidelerine muhalif olduğu anlaşıldığı takdirde bu ilâmın tenfizi talebinin reddedilmesi lâzım gelir» denilmektedir (9).

G — İlâm ahkâmı şahsiyeye veya aile hukukuna ait bir dâva hakkında olmamalıdır (10).

2 — Tenfiz Usulü :

A — Salâhiyetli Mahkeme: Tenfiz talebi müddeabihin kıymeti ne kadar olursa olsun Asliye Hukuk Mahkemelerinde yapılır. Salâhiyetli Asliye hukuk mahkemesi sıra ile : a — Mahkûmünaleyhin Türkiye'deki ikametgâhı mahkemesi, b — ikametgâhı yoksa Türkiye'de sakin olduğu yer mahkemesi, c — Türkiye'de sakin de değilse Ankara ve İstanbul mahkemelerinden birinde tenfiz talebi yapılır. Ceza Mahkemelerinden

9) L. Omerbaş-S. Çetintaş : Temyiz mahkemesi hukuk Genel Kurulu Emsal kararları :

10) O. F. Berki : Ahkâmı şahsiye ilâmları hakkında bakınız : Ahkâmı Şahsiyeye dair ecnebi mahkemelerden verilen kararların Türkiye'de tanınması ve tenfizi. Hukuk Dergisi 1944 S : 6, sahife : 6/9.

verilmiş şahsi hakka müteallik ilâmların ve ticaret Mahkemesi ilâmlarının tenfizini de Asliye Hukuk Mahkemesinde talep etmek gerekir (11).

B — Tenfiz kararında usulü muhakeme : Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunumuza göre tenfiz talebinde bulunan kimse tenfiz arzuhaline şu vesikaları ilâve etmelidir :

a — Hükmü veren ecnebi mahkemece usulen tasdik edilmiş olan ilâmın aslı, b — aynı ilâmın musaddak tercümesi, c — ilâmın kesinleştiğini gösteren vesika veya şerh, d — ilâmın kesinleştiğini gösteren vesika veya şerhin musaddak tercümesi.

Arzuhal ve gerekli vesikalar mahkemeye verildikten sonra taraflar usulen davet olunur. Mahkûmünaleyh tâyin edilen günde hazır bulunmazsa gıyabında karar verilir, Buradaki gıyaptan kasıt ayrıca gıyap kararı tebliğ ettirmeğe lüzum olmadan dosya üzerinde tetkikat yapılması manasındadır (12).

İki taraf mahkemede tenfizi istenilen hükmün doğruluğu, tatbik edilmiş olan kanuna uygunluğu hususunda her hangi bir defi veya iddiada bulunamazlar. Ancak hükmün kesinleşip kesinleşmediği veya hukuk usulü Muhakemeleri Kanununun 540 ncı maddesinde tasrih ettiği hususlarda veya icra edilmiş olup olmadığı hususunda defi ve iddialarda bulunabilirler.

II — Yabancı Hakem Kararları :

Yabancı hakem kararlarının Türkiye'de tenfizini tetkik için önce bu kararların mahiyeti üzerinde durmak icap eder.

Bâzı müelliflere göre hakem kararları kazai mahiyettedirler, diğer bazıları göre ise hakem kararları hukuken mukaveleyi mahiyettedirler (13).

11) Fransız Temyiz Mahkemesi, eski görüşünü değiştirerek, ticaret mahkemelerinden verilen ilâmların tenfizinin hukuk mahkemesinde talep edileceği içtihadında

12) S. Ş. Ansay : a. g. e. sahife : 356.

13) Hakem kararlarının mahiyeti hakkında bakınız : bulunmuştur. H. Batiffol : a. g. e. s : 831.

O. F. Berki : a. g. e. ss : 484. (Devletler Hususî Hukuku)

Hakem kararlarına kazai mahiyet atfeden müellifler, yabancı hakem kararlarının tenfizinin yabancı mahkeme ilâmlarının tenfizine müteâallik usule tâbi tutulacağı fikrindedirler. Hakem kararlarını mukavelevi mahiyette görenler ise yabancı hakem kararlarına yabancı mahkeme ilâmları hakkındaki tenfiz usulünün tatbik edilemeyeceğini beyan ediyorlar.

Kazai İctihatlar :

Yüksek Temyiz Mahkemesi 25/3/1949 tarihli kararında hakem kararlarına kazai mahiyet atfederek bunların da yabancı mahkeme ilâmları gibi aynı tenfiz usulüne tâbi tutulması gerekeceği icthadında bulunuyor. Temyiz Mahkemesi İcra ve İflâs Dairesi ise 28/6/1948 tarihli kararında Ticaret Dairesi icthadına zıt bir icthatta bulunuyor.

Temyiz Mahkemesi Hukuk Umumi Heyeti 7/11/1951 tarihli kararında Ticaret dairesinin görüşüne uygun bir icthatta bulunuyor. Hukuk Umumi Heyetinin kararı aynen şöyledir : «Arjantin'de mahalli mevzuata göre seçilen hakemler tarafından verilmiş olan kararın onanmasına dair İstanbul Asliye Mahkemesi 4. ncü Ticaret dairesi başkanlığınca verilen 4/10//1947 tarihli kararın temyizen incelenmesi İç İşleri Bakanlığı adına vekilleri tarafından verilen dilekçe ile istenilmesine mebni yargıtay Ticaret Dairesince hakem kararının İcra safhassını geçirmiş olması takip hukukuna taallûk edip icra yargıçlığınca verilen kararın yargıtay icra ve İflâs Dairesince onanmış bulunması olayın mahkemece tetkikine mâni bulunamayacağına mebni hakem kararı Arjantin de seçilmiş hakemler tarafından arjantin kanunları hükümleri dairesinde verilmiş bir karar olması bakımından alâkadarların kıyasen ecnebi mahkemeleri ilâmları hakkında ussul hükümleri veçhile salâhiyetli Türk Mahkemesinden tenfiz kararı istihsal edilmedikçe bu hakem kararının icrasına Kanunen imkân bulunmadığı göz önünde tutularak o yolda işlem yapılmaksızın sözü geçen hakem kararının Türk mevzuatına uygun şekilde verilmiş bir hakem kararı gibi ad ve telâkkisi ile taraflara tebliğ edildiğinden ve temyiz müddetinin geçirildiğiden bahsile tasdikına karar verilmesi yol.. suz beyaniyle bozulmuş olmakla; yeniden yapılan yargılama sonunda bâzı sebep ve düşüncelerle evvelki hükümde ısrara karar verilmiştir.

Hukuk usulü muhakemeleri Kanununun 330 ncı maddesinde bahis konusu olan hakem kararının tasdikı keyfiyeti; kararın taraflara tebliğ olunup olunmadığı, temyiz yoluna gidilip gidilmediği gibi alelade fiili durumu tesbit eden bir şerh mahiyetinde olmayıp hakem kararının usule, şekle ve âmme intizamına uygunluğu bakımından karara muhkem kazıye vasfını ve onu icra kabiniyetini haiz bir ilam hâline getiren kazai bir tasarruf olduğuna ve hukuk usulü muhakemeleri kanununda aksine bir sarahat ve delalet bulunmadığına göre mahkeme başkanının tasdik kararı aleyhine usule şekle ve âmme intizamına aykırılık bakımından temyiz yoluna gidileceğine ve yargıtay özel dairesinin bozma ilamı üzerine mahkeme Başkanlığının tasdik kararı özel daireceşekil ve âmme intizamı bakımından incelenerek bozulmuş olduğuna ve ısrar kararında gösterilen gerekçelerin davacıya ayrıca tenfiz kararı almaya mecbur etmesi ve bu suretle davacı aleyhine bulunması bakımından davacının dahi temyiz hakkı olduğuna ve hakem kararının icra safhasına intikal etmiş olması takip hukukuna taâlluk edip icra yargıçlığınca verilen kararın yargıtay icra ve ıhtılas Dairesince onanmış bulunması tasdik kararına vaki itirazları mahkeme başkanı önünde muhkem kazıye olarak ileri sürülemeyeceğine ve tasdik kararı hakem kararına cebri icra kabiliyeti vermiş olacağından bu karar merciince kaldırılmadıkça icra safhasındaki şikâyetlerin semeresiz kalması tabii bulunduğu ve bu itibarla icracaya verilen kararın tasdik kararının temyizden incelenmesine engel olunamayacağına ve hakemlerin tabiiyeti ve hakem kararının verildiği yer bakımından hakem kararına yabancılık vasfı izafe edilemezse de tahkimnamenin ve esas mukavelenin tâbi olduğu kanun bakımından hakem kararının yabancılık vasfı münakaşa olunabileceğine ve bir hakem kararı yabancı bir kanun otoritesi altında verilmiş ise o karar yabancı hakem kararı sayılabileceğine, icra mahalli Arjantin olan ve orada tanzim edilen ve Türk kanunlarına atıf yapmıyan ve tahkim şartını muhtevi mukaveleden doğan ihtilâfın halline dair olan hakem kararının yabancı bir hakem kararı olduğu muhakkak olduğuna ve Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tahkime ait hükümleri şekle taallûku hasebiyle Türk kanunlarının otoritesi altında verilmiş hâkem kararlarına münhasır olduğuna ve yabancı hâkem kararları, tenfiz usulüne tevfiakan Türk kazai mercilerince incelenerek tenfizi lüzumuna karar verilmedikçe Türkiye'de icra

olunamayacağına ve dâvacının takip ettiği usul karşısında dâvacıdan teminat aranmamasında bir yolsuzluk bulunmadığına ve dâvalının sair temyiz itirazları tenfiz usulü uyarınca yapılacak incelemede tartışma konusu olabileceğine ve bu itibarla dâvalının sair temyiz itirazları yerinde olmadığı gibi ısrar kararının mahiyeti bakımından dâvacının itirazı da yerinde olmadığına göre özel dâirenin bozma ilâmı doğru ve uymak gerekli iken ilâmda yazılı sebep ve düşüncelerle ısrara karar verilmesi yolsuz ve dâvalının bu noktaya yöneltilecek temyiz itirazları yerinde olduğundan ısrar kararının dahi bozulmasına oy çokluğu ile karar verildi» (14).

Hâkem kararlarının kazai mahiyette görülmesi fikri ve temyiz mahkemesi içtihatları yani yabancı hâkem kararlarının yabancı mahkeme ilâmlarının tenfizine müteallik usule tâbi olacağı hususu daha mülayim geliyor.

Alman ve Fransız yüksek Mahkemeleri içtihatları hâkem kararlarında mukavelevi bir mahiyet görerek onların yabancı ilâmların tenfizi usulüne tâbi tutulamıyacağı merkezindedirler (15).

—oOo—

14) Saymen — Erman — Elbir : Türk içtihatları külliyyatı — Cilt : 1, s : 409.

15) Doç. Dr. R. Koral — Hususi Hukukta Milletler arası hâkem kararlarının icrası. S : 9 — 78.

Prof. Batiffol — a. g. e. s : 828.

Prof. Niboyet — Traité de droit international Privé Français, t: VI, pp : 147.

YENİ TÜRK CEZA KANUNU PROJESİ ÜZERİNDE VE BU VESİLE İLE YENİ ALMAN CEZA KANUNU PROJE ÇALIŞMALARI HAKKINDA TETKİKLER

Dr. jur. Turhan Tûfan YÜCE

I. Giriş

II. Cezai Mesuliyet Üzerinde Çeşitli Görüşler

A. Çeşitli Okulların Cezai Mesuliyet Görüşü

1. Klâsik Okul
2. Pozitivist Okul
3. Karma Okullar

B. Projemizin Cezai Mesuliyet Görüşü

C. Yeni Alman Ceza Kanunu Hazırlık Çalışmalarında Cezai Mesuliyet Görüşü

I. Giriş :

Yeni Türk Ceza Kanunu projesi mucip sebepleri ile birlikte, basılmış (Ankara Yeni Ceza Evi Matbaası, 1958) ve incelenmek üzere ilgililere dağıtılmıştır. Proje, en başında yeni bir ceza kanunu yapmağı gerektiren sebepleri açıklamaktadır : Toplumun bünyesinde husule gelen sürekli değişimler ve ilerlemeler, yeni ihtiyaçları karşılamak üzere, şimdi yürürlükte bulunan Ceza kanunumuzun sık sık değiştirilmesi gerektirmiş, bu suretle Kanunun umumi ahenk ve insicamı bozulmuştur. Ekonomik ve kültürel sahalarda ortaya çıkan yeni ihtiyaçlara cevap vermek ve ceza hukukunda kendini gösteren yenilikleri göz önünde tutmak zarureti yeni bir ceza kanunu yapmağı icap ettirmiştir. Mucip sebepler doğrudur ve bu sebepler yeni bir Kanun yapmağı gerektirecek kalitededir. Toplum (cemiyet). gerçekten sürekli gelişme halinde bir varlıktır. Hele son yıllarda, tekniğin ve ilmin hızla ilerlemesi, harpler, ekonomik

krizler ve benzer olaylar fertte ve toplumda derin değişikliklere yol açmıştır. Toplum işlerini iyi düzenlemek isteyen kanun koyucu, sosyal değişimleri adım adım kovalamak zorundadır; bu, kanun koyucunun kaçınılmaz vazifesidir.

Gerçekten bu günkü Türk Ceza Kanunu 30 yıldan fazla bir zamandan beri yürürlükte dir. Esasında iyi ve insicamlı bir eser olmakla birlikte, Kanun bir çok yeniliklerle gelen zamana uyamamış, aksaklıkları göstermiştir. Eksiklikleri doldurmak, aksaklıkları gidermek gayesi ile kanunda yapılan iki büyük değişikliği burada analım: Bunlar, 8/6/1933 tarih ve 2275 sayılı kanun ve 11/6/1936 tarih ve 3038 sayılı kanun ile yapılmış değişikliklerdir. Son sözü geçen Kanunun 143 üncü maddeyi değiştirdiğini söylersek işin önemi anlaşılır. Böylece delik deşik olan eski Kanunu tāmire çalışmaktansa yeni bir kanun yapmak daha kestirme bir yoldur. Kanaatimizce, yürürlükteki Türk Ceza Kanunu ifade ve üslup bakımından da gözden geçirilmeğe, yeniden yazılmaya, sadeleştirilmeğe muhtaçtır. «Kanunu bilmemek mazaret sayılmaz» kaidesinin bizim ceza hukukumuzda olduğu gibi müsamahasız tatbiki karşısında bilhassa ceza kanunlarının ifade ve dil bakımından sade oluşu zarureti ni fazla izaha lüzum yoktur. Dil ve ifade itibariyle halkın kolayca anlıyabileceği popüler bir kanun hele ceza hukuku sahasında çok önemli bir ihtiyaca karşılık verebilirdi. ne yazık ki Proje böyle bir eser olmaktan henüz uzaktır. İsviçre Ceza Kanunu bu noktada iyi bir örnek olabilirdi. Gerçekten İsviçre Ceza Kanunu, basit, mümkün olduğu kadar ilmi istilahlar kullanmaktan bile kaçınan, hemen herkesçe kolay anlaşılabilir bir kanundur (1).

Yeni Proje üzerinde bir çok bakımlardan incelemeler yapılabilir. Biz bu yazımızda Projeyi ancak bir kaç önemli açı (zaviye) dan ele alacak, temel prensiplerini inceleyeceğiz. İncelememizi herhangi bir şekilde hudutlandırmazsak yazımızı, hatta bir «şerh» genişliğine vardır mak mecburiyetinden kaçınamayız, bu ise tabii maksadımız dışındadır. Projemizi bir kaç ana açıdan incelerken yeni Alman proje çalışmaları ile karşılaştırmalar yapacağız. Almanyada da yeni bir ceza kanunu yapmak

(1) F. CLERC, Grundzüge des Schweizerischen Strafrechts, All. Teil, Basel, 1943, Dr. STECK tarafından Almanca tercümesi s. 5

için uzun yıllardanberi hararetle çalışılmaktadır. Yarım asırdanberi süregelen bu çalışmalara en büyük cezacıların da (meselâ F. von Liszt) emeği katılmış, çok önemli yayınlar yapılmıştır. İç ve dış olaylarla kesilen bu çalışmalar 1952/53 yıllarında tekrar ele alınmış, yeni bir ceza kanunu projesi hazırlamak üzere hukuk profesörlerinden ve tatbikatçılardan müteşekkil «Ceza Hukuku Büyük Komisyonu» (Die Grosse Strafrechtskommission) adli bir komisyon kurulmuş ve çalışmalara başlamıştı. Bu gün bu çalışmalar kısmen neticelenmiş, projenin «umumi kısmı» hazırlanmıştır. Ayrıca ceza hukukunun muhtelif münakaşalı meseleleri üzerinde ceza hukuku profesörleri tarafından verilen raporlar bir cilt halinde toplanmış, bundan başka bu çalışmalar sırasında yapılan mukayeseli hukuk tetkikleri iki cilt olarak yayınlanmıştır (2) Ceza Hukuku Büyük Komisyonu, 7/12/1956 da Yeni Alman Ceza Kanunu projesinin ilk kısmı Umumi kısmı) nı kabul etmiştir.

Yeni Tasarımız üzerinde tetkiklerimizi arzederken Alman projesi çalışmalarından da yeri geldikçe bahsetmek sureti ile okuyucularımıza daha faydalı olacağımızı umarız.

İncelemelerimizi şu 3 ana açıdan yürütmek istiyoruz : I — projenin cezai mesuliyet görüşü, II — projede cezalar ve emniyet tedbirleri, III — projenin hususi kısımda getirdiği yenilikler.

Bu yazımızda sadece umumi surette ve projede cezai mesuliyet meselesini bahis konusu ediyoruz.

II. Cezai Mesuliyet Üzerinde Çeşitli Görüşler :

Ceza hukukunda cezaî mesuliyet meselesinin önemi üzerinde fazla durmağa mahal yoktur. Zira kimin ve ne suretle cezalandırılması gerektiği meselesi, cezaî mesuliyet telâkkisine göre halledilecek, ceza kanunu hemen bütünü ile bu telâkkiye dayanacaktır.

(2) Materialien zur Strafrechtsreform, I. Bd. Gutachten der Strafrechtslehrer, Bonn, 1954. Mukayeseli hukuk eserleri de şunlardır :

Materialien zur Strafrechtsreform, 2. Bd. Rechtsvergleichende Arbeiten, All. Teil, Bonn, 1954 ve Besonderer Teil, Bonn 1955.

Cezaî mesuliyet konusunda fikirler çok çeşitlidir, lütûn bu çeşitli fikirleri 3 okula nisbet ederek açıklamak lâzımdır.

A. Çeşitli Okulların Cezaî Mesuliyet Görüşü :

1. Klasik Okul :

Tanınmış cezacı Beccaria ve Rossi'nin düşüncelerine dayanan klasik teorilere göre insan, hür iradeye sahip istediği gibi hareket edebilen bir varlıktır; kötü işi yapmaktan kaçınmak ve iyi işi yapabilmek kudretindedir. Kötü işi yapmaktan, suç işlemekten kaçınabilmek kudretinde olan insan, bu kudretine rağmen suç işlerse mesul olur. Bu Mesûliyet manevi mesuliyettir. Ve cezaî mesuliyetin esası da irade serbestliğine dayanan mânevî mesûliyet olmak lâzımdır. Mânen mesûl olan, kusurlu insan cezalandırılmalıdır. Cezalandırma, suçlunun kusuruna göre derecelenir ve şekillenir (3). İşte, yürürlükte olan Ceza Kanunumuz 1889 tarihli İtalyan mehazı gibi cezaî mesuliyeti klasik teori çerçevesinde ve bu şekilde telâkki etmiştir. Bir Müellifin dediği gibi : «Pozitivist mektebe ait izler taşımakla beraber, Kanunumuzun mehazı olan eski İtalyan Ceza Kanunu klasik mektebin en mükemmel ifadesidir» (4).

2. Pozitivist Okul :

Lambroza, Ferri ve Garafalo tarafından kurulan Bozitivist okula göre insan, iradesine hâkim bir varlık değildir. Her hâdise muayyen sebeplerin zarurî bir neticesi olduğu gibi suç da sosyal, ferdî ve tabiî âmillerin zarurî bir sonucudur. İrade serbestliği bir hayaldir. İrade, fizik, biyolojik ve psikolojik kanunların tesiri altında, bu kanunların çektiği yöne gitmeğe mahkûmdur. Suçlu irade serbestliğine sahip olmayınca mânen mesûl sayılmaz. O, başı sert zaptedilmez bir katıra binmiş Nasreddin Hoca gibi, kendi istediği yere değil, katırın yâni meselemizde, biyo-

(3) Klasik teori üzerinde fazla bilgi için bk : Tahir Taner, Ceza Hukuk, 3. bası, İstanbul, 1953, 32-33. Ayrıca bk : Sulhî DÖNMEZER - Sahir ERMAN, Ceza Hukuku Dersleri, İst. 1958, s. 44 ve son.

(4) Burhan KÖNİ, Yeni Türk Ceza Kanunu Projesi üzerinde tetkikler, Adliye Ceridesi, 1941, Sayı : 11.

lojik ve psikolojik âmillerin muhassalası olan iradenin istediği yöne gidecektir. Bu fikri, pozitivist olmayan İsviçreli Profesör E. Hafter'in ifadesi ile söyleyelim: «Bu görüşe göre bir insanın hareketi onun derunî istidadından hâsıl olur. İnsan nasılsa öyle hareket etmek mecburiyetindedir. İnsan yaptığı her işte bir icbar altında bulunursa artık o, kusurlu hareket etmiyor demektir» (5). Suçlunun mânevi mesûliyeti bu suretle reddedilince ceza mesûliyetine başka bir temel aramak lâzım geliyor: Bu temel sosyal mesûliyettir. Her insan bir sosyete de yaşar. Sosyete canlı bir organizmadır; her canlı organizma gibi temsil ve itrah faaliyeti ile yaşar. Femsil, fertlerin çevreye uydurulması, itrah da uymayanların organizmadan uzaklaştırılmasıdır (6). Suçlular, topluma zararlı, anormal insanlardır. Sosyal haya için daimî bir tehlike teşkil ederler. Pozitivist teoride bu (tehlikelilik) ceza mesuliyetinin temelidir. Pozitivistlerin hoş'andığı bir deyimle, müeyyideler (cezalar değil) bu tehlikeliliğe göre şekillenir (7).

3. Karma (Muhtelit) Okullar

Muhtelit okul adı altında toplanabilecek olan teoriler, yukarda mahiyetlerini kısaca açıkladığımız iki Okulun iyi taraflarını seçip almak sureti ile yeni sistemler kurmak isterler. Bunlar, (Üçüncü Mektep) adı verilen İtalyan okulu, Von Lizst ve arkadaşları tarafından kurulan (Ceza Hukuku Milletlerarası Birliği), (Neo - Klasik Okul) ve bir de bunlardan daha mustakil bir hüviyet arzeder gibi görünen (Teknik - Hukuk Okulu) dur. İlk iki okul daha çok pozitivist karakterli o'duğu halde, Neo - Klasik okul, adının da anlattığı gibi, Klasik okula daha yakın olup kusur ve mânevî mesûliyet esasına dayanır.

Cezaların yanında emniyet tedbirlerinin de lüzumunu kabul eder. Pozitivist okulun tecrübe ve müşahade metodunu suçlulukla savaş ba-

(5) E. HAFTER, Lehrbuch des Schweizerischen Strafrechts, 2. Aufl., Bern 1946, s. 102.

(6) Nurullah KUNTER, Ceza Kanunu Projesi Hakkında Düşündüklerim, Adliye Ceridesi, 1942, Sayı : 2.

(7) Fazla bilgi için bk : Sulhî DÖNMEZER, Pozitivist Nazariyede Cezâî

kimından faydalı görür, suçu, mücerret bir surette değil, suçlu ile ve suçlunun sosyal ve Psikolojik şartları ile tetkikini gerekli sayar (8).

B. Projemizin Cezai Mesûliyet Görüşü :

Önce de söylediğimiz gibi, yürürlükte bulunan Kanunumuzun telâk-kisine uygun olarak Projemiz de cezai mesûliyet konusunda mânevi me-sûliyet esasına dayanmıştır. İnsan iradesinin serbest olup olmadığı me-selesi, çok karışık, çözülmesi çok güç bir meseledir; Hukukî, felsefî ve daha bir çok yönlerden incelenmeğe müsait geniş bir konudur. Bu konu ne bakımdan tartışılırsa tartışılsın, bu gün insan iradesinin serbestliğini tamamen inkârı gerektirecek bir sonuca varmaktan uzaktır. İnsanın mâ-nevî mesuliyetini inkâr etmek pozitif ilimlerle tam bağdaşabilir bir iddia değildir. İnsan, yalnız fizik ve biyolojik Kanunların tesiri altında bulunan bir organizma olmadığı gibi, insan havatı da sadece temsil ve itirah faaliyetinden ibaret sayılamaz. Maddesi ile fizik ve biyolojik kanun-lara bağlı olan insan, şuuru ile maddenin üstünde bir varlıktır. Şuurun madde ile ilgisi henüz ilimde tam aydınlatılmamıştır; fakat şuurun mad-denin üstüne olduğu, maddeyi sevkettiği ilmin kabul ettiği gerçeklerden sayılabilir. İrade serbestliği, kanaatimizce, bu üstünlükten çıkar. Az veya çok olabilir, çok çeşitli âmillerin tesiri altında bulunabilir, fakat bu ser-bestlik vardır ve hele Hukukî bir mefhum olarak, felsefî spekülasyonla-ra konu yapılamaz. İradenin, ya tam serbest olduğu veya hiç serbest ol-madığı yolundaki kesin iddia, kanaatimizce reddedilmek lâzımdır (9). İnsan, sadece bir madde değil, aynı zamanda bir şahsiyet (Pesönlichkeit) dır. Ve «ben şahsiyet olarak kaldığım müddetçe, çevremde özel bir var-lık olduğum gerçeğini duyarak yaşıyorum; bir özel varlık ki çevresin-den tesir almakta ve çevresine tesir etmektedir. Fakat bu karşılıklı te-sirlerde, kendine has olan bir şey (etwas eigenes), diğer eşyadan ayrılan bir şey kendini gösteriyor» (10). Bu satırları yazan Prof. Erismann mâ-nevî mesûliyeti izah zımında devam ediyor: «Ben dış dünyaya karşı ak-tif ve pasif özel bir varlık olduğum için fiillerimin ve kararlarımın ger-

(8) TANER, s. g. e. s. 72 - 73 ; DÖNMEZER - ERMAN, s. g. e. s. 68.

(9) Bu iddia için bk : KUNTER, s. g. tetkik, s. 149

(10) Th. ERİSMAN, Psychologie und Recht, Bern 1947, s. 8

çek yaratıcısı benim, benden başkası değildir ve bunların mesûliyeti benden başkasına ait olamaz». (11).

Bu açıklamalarımızla şüphesiz, pozitivizmin uzun çalışmalar ve çarpışmalar sonunda ortaya koyduğu gerçekleri görmezlikten gelmek yoluna sapmıyoruz. İnsanın şahsiyetine ve hürriyetine az veya çok tesir eden uzak ve yakın sebepler, pozitivistlerin müsbet başarılı çalışmaları ile başarılı bir surette ortaya konulup incelenmiştir. Pozitivizm, tecrübe ve müşahade metotları ile Ceza Hukukuna büyük hizmetler etmiştir. Ama bütün bu hizmetler, insan hürriyetini büsbütün inkâr etmeği Ceza Hukukunu kusurdan ve şuurdan ayırmağı gerektirmez. Ceza Hukuku, şuur ve inuhakeme sahibî bir varlık olan insana hitap ediyorsa kusurdan tecerrüt edemez. İsviçreli Prof. Hafter kusurun ceza Hukukundaki yerini belirtirken diyor ki: «Kusur meselesi ceza Hukukunun kaderi meselesidir. İnsani kusur imkânını tanımayan bir kimse ceza Hukukunu ilga etmelidir. Kusursuz ceza hukuku mânasızlıktır. (Unsinn), barbarlıktır» (12). Projemizin, yürürlükteki Ceza Kanunumuzun 45. maddesinin karşılığı olan 50. maddesi de «Cürümde kasdın bulunmaması cezayı kaldırır» demek sureti ile kusur prensibini ifade etmektedir. Buna göre fii'e suç vasfını veren en başta fiilin «kusurlu» oluşudur. Bu günkü modern Ceza Hukukunun temelini teşkil eden» kusur prensibinin öyle açık ve kesin şekilde Kanunda ifade edilişi çok doğrudur. Ancak sırası gelmişken kaydedelim ki Ceza Hukukunda Kanunu bilmeme meselesinde yürürlükteki Kanunumuz gibi projemizde kusur prensibinin icabını yerine getirmekten uzaktır. Gerçekten, yürürlükteki Kanunumuzun 44. maddesi ve projemizin 49. maddesi «Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz» hükmünü mutlak bir ifade ile ortaya koymaktadır. Oysa ki Ceza Hukukunun bu çok eski kaidesi eski itibarını artık kaybetmiştir. Bir çok modern Hukuklarda bu kaideden vazgeçilmiş, hukukî hatanın «bağışlanabilir» olabileceği de kabul edilmiştir. Bu çok mühim konuya başka bir yazımızla bir daha döneceğiz. Şimdilik şu kadarını söyleyeim ki Almanyada bu sert kaide terkedilmiş, Kanunu bilmemenin icabında mazeret sayılabileceği noktasında birlik hasıl olmuştur. Almanya Federal Mahkemesinin

(11) ERİSMAN, s. g. e. s. 8

(12) HAFTER, s. g. e. s. 101

42

18/3/1957 tarihli bir kararı ile durum, artık hiç bir tartışmaya yer vermiyecek surette açıklanmıştır (13). İsviçre Ceza Kanunu da 20. maddesinde şu hükmü koyuyor :

«Fail, kâfi sebeplerle fiili işlemekte kendisini haklı farzetmişse o takdirde Hâkim, cezayı serbestçe hafifletebilir yahut faili cezadan muaf tutabilir».

Prof. Hafter, İsviçre Ceza Hukukunda Kanunu bilmeme meselesini izah ederken İsviçre Kanununun bu maddesini bile yeter görmekte, Kanunun bu madde ile maksada erişemediğini anlatmaktadır (14). Konuyu incelemeyi başka bir yazımıza bıraktığımız için artık uzatmadan kısaca arz edelim ki İsviçrede tetkik edebildiğimiz bütün müellifler, Almanya'da müelliflerin çok büyük ekseriyeti Kanunu bilmemenin sırasında makbûl tutulabileceğini beyan etmekte birliktirler. «Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz» kaidesinin en sağlam şekilde tutunduğu Fransız Hukukunda bile artık bu kaide fazla sert «rigoureuse» sayılmaktadır (15).

Bu itibarla Projemizin, bu kaideyi bütün sertliği ile eski Kanundan dievrilmesini doğru bulmayız. Yasak olduğunu bilmeden, meşru bir iş yapıyorum zannı ile bir fiil işleyen kimsede suç kasdı yoktur. Kusur prensibinin kabul edildiği, mânevî mesûliyeteye dayanıldığı takdirde «Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz» kaidesinin müsamahasız tatbikını anlamak güçtür. Projemizin bu maddesini geri bir telâkkinin eseri sayarız.

C. Yeni Alman Ceza Kanunu Proje çalışmalarında cezaî mesûliyet görüşü :

İnsan sadece fizik ve biyolojik Kanunlara bağlı bir organizma mı yoksa maddeye bağlı olmakla birlikte maddenin üstünde bir şuur, bir şahsiyet midir?. Bu mesele Alman Projesi yapılırken de tartışılmış ve umumiyetle şu düşünce kabul edilmiştir ki insan «kendi tâbiî varlığında mahpus değildir, bilâkis şahsî hürriyet onun bedenî - ruhî varlığını aşar.

(13) Bu kararın tamamı için bk: Neue juristische wochenschrift, 5. sene 1952, s. 593

(14) Hafter, s. g. e. s. 188.

(15) R. Vouin et Léauté, Droit Penal et Criminologie, Paris 1956, s. 205.

F. Von Liszt'in ve Okulunun ve ayrıca daha kuvvetli olarak Ferri ve Garafalo'nun temsil ettiği aksi fikir ilimde demode olmuştur» (16). Sözlerini yukarıya aldığımız hocamız Prof. H. H. Jescheck gibi Alman Projesini hazırlamağa memur Ceza Hukuku Büyük Komisyonu üyesi bulunan Prof. Th. würtenberger de bu hususta, insanın insiyak hayatını, iradesi ile şekillendirebileceği ve vital insiyak hayatının esasen makûl bir düzene muhtaç olduğunu yazmaktadır (17). Psikolog Robert Heiss, insanın kontrole ehil bir varlık olması itibarı ile şuuraltı hissetme ve şuurlu bilme sebebi ile mesûliyet taşıdığını söylemek sureti ile yukardaki beyanları kuvvetlendirmektedir (18). Bu günün Psikolojisi artık insanı bir âlet, bir cihaz telakki etmiyor. İnsan şahsî bir varlık (Personeles wesen) olup belli hudutlar içinde kendini tanımak ve sevk etmek kudretindedir. Bu kudret sayesinde kendini daima iyiye doğru geliştirmek zorundadır. Paul Hoffmann, insanın muayyen reflekslerle yaşayan bir varlık olarak izahını, Pawlow teorisinin müfrit bir tefsiri olarak gösteriyor (19).

Görülüyor ki Alman Projesi çalışmalarında insanın serbest irade sahibi bir varlık olduğu, kendini iyiye doğru götürmek kudretinde bulunduğu düşüncesinden hareket edilmiş, ceza mesûliyeti mânevî mesûliyete dayandırılmıştır. İnsan bir alet değil, bilâkis doğru hareket edebilme kudretine sahip bir varlıktır. Bu noktayı, sözü geçen ceza hukuku Büyük Komisyonundan önce Alman Federal Mahkemesi yukarda zikrettiğimiz 18/3/1952 tarihli kararı ile belirtmiştir : insan hukuk cemiyetinin bir ortağı olarak, hukuka uygun hareket etmek ve haksızlıktan kaçınmak hususunda verdiği karardan her an mesuldür. Çünkü o, hür ve ahlâkî hareket edebilme kabiliyetindedir».

Cezaî mesûliyeti, mânevî mesûliyete yani kusura dayandıran bu görüşler, Alman Projesinin hem de en başında ifadesini bulmuştur. Projenin 2. Paragrafı aynen şöyledir».

-
- (16) H. H. JESCHECK. Das Menschenbild unserer Zeit und die Strafrechtsreform, Tübingen 1957, s. 14 - 15
 (17) Th. WÜRTEMBERGER, Das Naturrecht und die Philosophie der Gegenwart Jescheck'ten naklen s. 15.
 (18) Jescheck'den naklen s. 16

Keine Strafe ohne Schuld :

«Wer ohne schuld handelt, wird nicht bestraft. Die Strafe darf das Mass der Sschuld nicht überschreiten.»(20)

Kusursuz ceza oılmaz :

«Kusursuz hareket eden cezalandırılmaz. Ceza kusurun ölçüsünü aşamaz».

Türk Projesi de 50. maddesinde «Cürümde kasdın bulunmaması ceza-yı ka'dırır» demek sureti ile Alman Projesinde de yer bulan prensibi istihlaf edeceği Kanundan devralmıştır. Bu cezaî mesûliyet telâkkisini yukarıda saydığımız okullardan birine nisbet etmek icap ederse, Klâsik ve Inco — Klâsik okulun telâkkisidir. Ve kanaatimizce doğru bir telâkkidir. (Gerek Alman ve gerekse Türk Projeleri Cezaî mesûliyet bakımından klâsik olmakla beraber, pozitivist teorilerin suçlulukla savaş için ortaya koydukları tedbirleri benimsemiş, yeni icaplara uymuşlardır.

—oOo—

(19) Jescheck'den naklen s. 17

(20) Alman Yeni Ceza Kanunu Projesi bundan 8-10 ay öncesine kadar henüz yayınanmamıştı. Biz ancak Freiburg Üniversitesi Beynelmillel Ceza Hukuku Enstitüsündeki makine ile yazılmış bir nüshayı inceleyebildik ve kısa notlar aldık.

YENİ ESERLER

Yazan : **Kâzım Dereli**

† **Criminologia : «Suç, Suçlu ve Ceza»**

Yazan : **Baron Rafaele Garafalo.**

Tercüme Eden : **Avukat Dr. Muhittin Göklü. †**

İstanbul 1957, Nurgök Matbaası. Sahife : 400, Fiyatı : Lüks
ciltli : 20 Lira

İstanbul Barosu Avukatlarından Hukuk Doktoru, Paris Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü ve İnfaz İlimleri Şubelerinden Mezun Muhittin Göklü, Adalet İlim ve Felsefesinin bir şaheseri olan : Marki Béccaria'nın (Suçlar ve Cezalar) adlı eserini 1950 yılında tam bir vukufila dilimize çevirmek suretiyle hukuk kütüphanelerimize kazandırmıştı.

Beccaria «Suçlar ve Cezalar» da, Ceza Adaleti için meşhur (Eski Klâsik Mektebi) tesisle zamanın zulüm ve itisafına felsefî ve insanî heycania karşı koymuş, beşerin çamura atılmış haysiyetini müdafaa etmiş, suçla ceza arasında âdil nisbeti aratmıştı.

XVIIIinci asrın bu büyük filozofu, ceza adaletini beşerin ruhî ve fiziki mukavemetine göre tesise çalışmış ve bunda beşer nev'ine unutulmaz iyiliklerde bulunmuştu. Her insan bu mümtaz ve âlicenap ruha çok şey borçludur.

Kıymetli hukukçu Muhittin Göklü, Beccaria'nın «Suçlar ve cezalar» adlı eser tercümesinin gördüğü rağbet ve teşvik üzerine bu kere, mukabil mektebin, yani pozitivist mektebin de şaheserini 4 senelik bir çalışma sonunda, bu mektebin 3 şaheserinden biri ve en hayırhahı telâkki edilen, İtalyan Temyiz Mahkemesi Birinci Reisi ve Napoli Üniversitesi Ceza Hukuku Profesörü Baron Garafalo'nun «Adalet Mantığı ile İçtimai menfaat arasındaki açık ahenksizliği hal etmek için yazdığı «Criminologia» (Suç, Suçlu ve Ceza) adlı eserini de temiz bir türkçe ile tercüme ve itinalı bir halde neşretmek suretiyle mem'eketimiz aydınlarına ve kütüphanelerimize değerli bir tercüme kitap daha kazandırmıştır.

Ceza adaletini, ilmin meşgalesi altında müşahede eden suç, suçlu ve ceza infaz sistemlerini ilmin zaruretlerine göre tesis nazariyesini bütün dünyaya kabul ettirmiş bulunan bu büyük eser; mes ektaşlara büyük faydalar sağlayacaktır.

Eser, Müellif ve Mütercimin «Önsöz» leri ile Müellifin eserini Fransızcaya bizzat tercüme edişi sebebini izah eden yazısıyla ve «Giriş» bölümüyle başlamaktadır.

Eser metni 3 kısma ayrılmış, her kısım fasıllara bölünmüştür. **Birinci kısımda «Cürüm», 1 inci fasılda : Tabii suç (Délit naturel)** bulunmaktadır. Bu bölümde : I — « Cürüm» kelimesi hukukçuların malı değildir. - Cürüm mefhumunu sosyoloklar tarif ve tavsif etmelidir — Tazyik edilebilecek metod — Hâdiseleri tahlil yerine hislerin incelenmesi lâzımdır. II — Moral duygu — Terakki ve inkişafı. III — Moral duyguyu teşkil eden insiyakların tahlili — İki tipik insiyak: hayırhahlık ve adalet — beşeriyetin bütün ırklarında bu iki sevki tabii hangi ölçüde bulunur. Menfi şekline göre merhamet duygusunun cihanşumul ve değişmez, sâbit karakteri niçin bu nazariye terakki ve inkişaf nazariyesile tezat halinde değildir. Doğruluk ve namuskârlık insiyakı Tahavvül ve inhıraf — Hangi ölçüde bu faziletin medenî bir ırkta bulunduğu söylenebilir.

IV — Cemiyet çerçivemizi muhik gören muhakeme, siyasî suç,

V — Hulâsa (o halde mücrimiyet çerçevemiz ne olacaktır ? **II inci Fasılda : Hukukçulara göre suç; I —** zamanımız hukukçularına göre mücrimiyet hâdisesinin mânası — Suçun muğlak ve eksik tarifi — Bizim vaz ettiğimiz Prensibin hukukçularınkinden; II — İtiraz ve Cevapları — Harp - Ölüm cezaları; III — Doğrudan doğruya mücrimleri tetkik zarureti;

II inci Kısımda : Mücrim; Birinci Fasılda : Mücrimin Gayri Tabiiliği (L'Anomalie du Criminel)

I — Antropolojinin kaziyeleri — Mücrim tiplerinin gösterdiği hakikatlar — Anatomik gayri tabiiiliklerin müşahade ehemmiyeti;

II — Ruhî gayri tabiiilik — Hâd ve mutavassıt haller — Mücrimlerin duyguları — Moral gayritabiiilikleri olmıyan yegâne mücrimler : Tabiiî cürüm işlemiyenlerdir.

III — Cürmî meyillerin irsî ve velâdî bünyesi :

IV — Hangi mânada kaza ve kader mücrimi yoktur, diyebiliriz? Marazî hal'ler — Tamamiyle moral gayritabiiilik — Acaba bu çeşit gayritabiiillğe de marazî karakter verebilirirmiyiz? — Hayatın esaslı şartların - Mücrim ancak medenî insana nazarn normaldir - Marazî olmıyan gayritabiiilik - Meşru ölüm cezası;

V — Tipik mücrim - böyle bir mücrim, bir vahşi ile mukayese edilebilir mi? - Kablî atavizm;

VI — Dûn tabaka mücrimlerden iki sınıf - Mahallî ve taklidî cürmiyet - Hırs, İtidal ve haricî âmiller, Farkı ruhî unsurun aşikâr varlığı - Cibillî ve sonradan kazanılan istikametsizlik - Moral nevrasteni - gayriahlâkî sevki tabiiiliklerin devamı; İkinci Fasil - da : cürüm sevki tabiîsi üzerinde talim ve terbiye (Education) nin Tesiri : I — Gençler üzerindeki tohsil ve terbiyenin tesiri derecesinin ölçülmesindeki zor'uk - Muhattelif fikirler - Bundan tahassul eden netice - Bir kere teşekkül eden bir karakter üzerinde moral tahsil ve terbiyenin ocuz - Mucazâtı tedibiye mektebinin düştüğü hatalar; II — Mecburî tahsilin cürmiyet üzerindeki tesirsizliği - Dinî tahsil - Bu Tahsilin cürmî insiyaklaar üzerinde herhangi bir tadil ve islâh yapamamasının saiki; Üçüncü Fasil : İktisadî Tesirler : — Sefalet (La Miére «suğun içtimai endişenin bir aksülamlı olması - Proleterya mevcudiyetinin cürmiyetin esas âmillerinden olduğu mülâhazasının doğru olup olmadığı - Menfi cevap - Hususi ruhî şartların cürmü meydana getirmesi - İktisadî huzursuzluğun bütün içtimai sınıflarda mevcudiyeti - Bu huzursuzluğun esas âmili nedir? - İstatistik ilmi bize Proleteryanın diğer içtimai sınıflardan daha fazla nisbette cürme sürüklenmediğini ispat ediyor - Cürmiyetin bâzı istisnaî eşkâli üzerinde haricî şartların tesiri nasıl izah edilebilir? - Çıkan neticeler; II — Terak-

ki ve medeniyet : Şerefli ve meş'um faaliyet'ler arasındaki nisbet nazariyesi - M. Poletti ve M. Tarde'in aksi iddiaları; **Dördüncü Fasal : Kanunların Tesiri** : Cürmiyete en ziyade müessir, âmillerin izalesi; II — Ceza Müeyyideleri sayesinde endirekt önleyici gayretler - Mücrimlerin sınıflarına göre bu müeyyidelerin gösterdiği farklı faydalar - Ölüm cezasının faydası - Yaşadığımız asır içinde cürmiyetin gittikçe artan sahası - Cezaların hafifletilmesinin hazin neticeleri - Cumhuriyetin sebep olduğu harabiyetin iktisaden takdiri - Mahkûmiyetten sıyrılmak ihtimal - hükmedilen cezadan kurtulmanın çareleri - Tekerrür;

III üncü Kısımda : Cezalandırma (La Repression) : I inci Fasılda : İntibak Kanunu (La Loi D' Adaptation) : I —Cemiyetin suça karşı gösterdiği âkilâne aksülâmel - Tasfiyenin tabiî Kanunu - Ölüm cezasına tatbik edilebileceği sahanın hudutları - Kısmî tasfiye şekilleri - Sürgün - Ziraî müstemlekeler - Cezalandırılmanın ikinci şekli : tazminat tazyik ve icbar - Herbert Spencer'in nazariyesi - Aynı Filozofun bu meseleye dair ihmal ettiği taraf - Bu nazariye hangi hudut içinde kabul edilebilir; II — Cezanın muhtelif telâkki tarzı - İntikam - Kefaret - «Punitur quia peccatum» Prensibinin meşruiyeti, ve bu Prensibin «Punitur ne punitur» Prensibile nasıl uzlaşabileceği? III — Korkutma mülâhazası: Moral saik - Korku ve endişe saiki - Korkutmayı doğrudan doğruya gaye ettiği halde, ayrı neticeleri hâsıl eden bizim cezalandırma sistemimiz - Feuerbach ve Romagnosi'nin 'Coation psychologique «nazariyesinin tenkidi - İstıfa ve intihap» sélection «mülâhazası Ruhu irsiyet nazariyesi ve bunun ceza sahasındaki tatbikatı; **II inci Fasılda Meri Ceza Sisteminin Tenkidi** : Mevcut ceza ilmi telâkkisinin bu kitapta müdafaa edilen nazariyeye intibak etmemesi sebebi - Moral mesuliyetle cürüm ve ceza arasındaki nisbeti âdile prensibi - Birinci prensipten doğan garip neticeler, gayrikabili tahammül şiddet - Hafifletici sebepler; II — Mecnunlar niçin sevkı tabiî mücrimleriyle aynı sınıfa dâhil olamazlar? Ryhî cinnet cürmî insiyakın ta kendisidir - Ortada cinnet mevcutsa ceza ilminin mer'î olmayacağı hakkında hukuk mektebi mensuplarının düştükleri hata - Cinneti vahideye musâp olan «Monomane» mücrimlerin istisna teşkil etmesi - Bunlara tamamiyle değişik bir ceza sistemi tatbiki - Sarhoşluk ve alkolizm - İpnotizma ile telkin - Yaş - Bizim nazariye ile hukuk mektebi

nazariyesinin farkı, III — Cürümle ceza nisbetinin tâyini Prensibi - Cürümlerin izafi ağırlığı ölçüsüne göre ceza tâyinin kriteriyomunu önceden bulmanın imkânsızlığı - Tehlike işareti, maddî hasar, Vazifeyi suiistimal - Feuerbach ve Romagnosi'nin, mücrimin cürmî arzusuna yahut onu cürme iten kuvvete göre cezanın tâyini fikri - Bu nazariyeyi neden dolayı kabul edemiyoruz? - Bizim teklif ettiğimiz kriteriyum - İtirazlar ve cevapları - Kasıt mevzuu ef'adeki takdir ve takdiri mucip haller - Adalet adına taâypte bulunmanın haksızlığı; IV — Teşebbüs nazariyesi kifa-yetsiz vasıtalarla teşebbüs - Acaba, teşebbüsü bizzat o suçun işlenmiş olması halinde verilen ceza ile cezalandırmak doğru olur mu? - Hukuk Mektebi nazariyesinin, içtimai müdafaa fikrini örseleyen yanlış görüşü; V — Hukuk Mektebi müelliflerinin diğer bâzı prensiplerinin tenkidi - Cürmî iştirak - Aynı suçun yeniden işlenmesi «mutlak tekerrür - Sabıka - Cezayı hafifletici yahut ağırlaştırıcı haller - Cezayı» yumuşatmak» veya «Şiddetlendirmek» kelimelerini ceza âlimlerinin kamusundan kazı-mak lâzımdır; VI -- Asrımızda en çok revaç bulduğu halde bizim şid-detle reddettiğimiz ceza nevileri) - Cezaların infazı - Ceza ilim ve içti-hatlarına hâkim hatalı prensipler; **III üncü Fasılda : Cürümü Himaye Edici Kanunlar** : I -- Ceza usulü muhakemelerine aitt kanunların mücrim-ler âlemine ilham ettiği cesaret - Âmme dâvası ile şahsî dâva arasındaki yanlış kriteriyum - Cezalandırmanın mutlak hâkimi mevkiini alan mağ-dur - Mütecevazın sadece tazminat vermek suretiyle yakasını kurtarması - Alelâde bir borçla, bir suçtan doğan borç arasındaki fark - Mer'î hü-kümlerde ıslâhat yapmayı mutazammın teklif - II — Ceza Dâvalarının tahkikat usulü - Muvakkat tahliyenin hazin neticeleri - Hilekârla câni-lerin verdikleri vaade dayanarak onları salıveren adalet - İthamsistemi-ne göre yapılan muhakemenin kofluğu - Jüri sisteminin garaveti - Cina-î bir muhakemenin tali oyunu oluşu - Jürilerin yerini alacak memurlar; III — Cürüm ve ceza mürurzamânı; kanunun mücrimlere bahşettiği di-ğer bir hayırhahlık - Bunu kabul edebileceğimiz yegâne hal; IV — Hükümdarın affı (hususî af) - Modern bir Devlette bu affın mânası - Bu affın bir mağfîret yahut cömerdlik ve âlicenaplık eserî olmasının gülünçlüğü - Kral Oscar'ın asıl sözleri; **Dördüncü Fasil : Akıl ve İdrakin Emrettiği Ceza Sistemi** : Taammüt ve Canavarca hislerle cinayet işleyen azılı katiller - Taammüdün yerine kaim olan canavarca hislerle işlenen

şenî cinayetlerin kriteriyomu - Bu nevi cânilerin müstahak oldukları; tek ceza : idamdır. - Aklen malûl mücrimlerin timarhaneye konulmaları; II — Ego - alturist bir duygu saikiyle adam öldürenler - mahallî yahut bilâdî cürmiyet - Önleyici cezalar; III — Ruhî yahut bedenî diğer nevi gaddarlıklar - İsterizm ve sar'a önleyici çareler; IV — Cani çocuklar ve ırz düşmanı gençler; V — Yalnız tazminat ödemek suretiyle iktifa edilecek haller - Tazminat ödemeye icbar ve tazyik; VI — Hırsızlar, dolandırıcılar ve sahtekârlar - Aklî malûliyet hali - İrsî sevki tabiilik halleri ve islâh edilemezlik - Sürgün; VII — Sâf, tecrübesiz (yahut acemi) suçlu'ar - Gençler - Taklit ruhiyatı - İşsizlik - Metrukiyet - Hırs muhtelif ahvalde zecrî tedbirler; VIII — Merî ceza müeyyidelerinin tatbik ve muhafazası gereken suçlar inlenmiş ve musaffal bilgi verilmiştir.

Sayın Müellifi; Dünya ölçüsünde büyük değer taşıyan Beccaria (Suçlar ve Cezalar); Criminologia (Suç, Suç'u ve Ceza) adlı eserlerin tercüme ve neşri hususundaki başarılı çalışmasından dolayı hararetle tebrik ederiz.

Değerli eser, Mütercimim İstanbul - Beyoğlu; Taksim, Taksim Sarayı No : 4/3 büro adresinden tedarik edilebilecektir .

✕ **Sıtkı Akyazan : İhtiyatî Hacizler ve Hacze İştirak Dereceleri.** ✕
İstanbul : 1958, Kutulmuş Matbaası, Fiati : 10 Lira.

Temyiz Mahkemesi İcra ve İflâs Dairesi Azası Sayın Sıtkı Akyazan tarafından İcra ve İflâs Kanunumuzun İhtiyatî Hacizler ve Hacze iştirak dereceleri hakkında tatbikatta görülen bir çok hataları giderecek kıymetli bir eser yayınlanmıştır.

Eserde İhtiyatî hacizler ve hacze iştirak dereceleri hakkındaki kanun hükümleri nazari ve tatbiki yönlerden izah edilmiş, hükümlerle ilgili emsâl teşkil eden en son tarihli temyiz kararları asıllarına mutabık ve baştafarlarında özeti olduğu halde numara sırasıyla ayrı bir bölümde derc olunmuştur.

Bu metodla haciz müessesesinin hukukî mahiyet ve hususiyetleri tam bir surette belirtilmiş ve bu bapdaki hükümlerin kolaylıkla anlaşılması ve kavcanması temin olunmuştur.

Kıymetli eserde, ihtiyati haciz mevzuu, ilgili mevzuat ve mahkeme kararlarına müsteniden sistemli bir şekilde incelenmiş ve bu hususta faydalı malûmat verilmiştir.

Kıymetli eser, sayın Müellifin «Önsöz» yazılarıyla baş'amaktadır. Bundan sonra eserin hazırlanmasında istifade edilen kitaplar, kısaltmalar listeleriyle Fihrist gelmektedir. Metin iki kısma ayrılmıştır.

I inci Kısım: Birinci Bölümde: İhtiyatî haciz Müessesesi Başlığı altında : ihtiyatî tedbir ve ihtiyati haciz müesseseleri arasındaki farklar, ihtiyati ve icraî hacizler; İhtiyati haczin tatbik tarihi ile takip tarihi; İhtiyatî haczin takip hukukundan sayılıp sayılmadığı; **İkinci Bölümde:** İhtiyati haciz kararları : Borçlu aleyhine ihtiyati haciz kararları alınmasının şartları; İhtiyati hacizle temin edilmek istenilen alacağın müstenidi; neler ihtiyaten haczolunabilir; Teminat; İhtiyati haciz kararının muhtevası; **Üçüncü Bölümde : İhtiyati Hacizle ilgili vazife ve salâhiyet Hükümleri :** İhtiyati haciz kararı vermeğe vazifeli ve salâhiyetli merciler ;İhtiyatî haciz kararına karşı vazife ve salâhiyet itirazı; İhtiyati haczin tatbikına karşı vâki itiraz ve talepleri tetkika yetkili merciler; **Dördüncü Bölümde :** İhtiyatî haciz kararlarının tatbiki : İhtiyatî haczin infazında usul, Haciz zabıt varakası haciz olunması lâzım gelen hususlar, Muhafaza tedbirleri, Mahcuz malların borçlu veya üçüncü şahıs yedinde bırakılmasının şartları; **Beşinci Bölümde : İhtiyati haciz kararı aleyhine kanun yolları :** Temyiz Yolu, Teminat mukabilinde ihtiyati haczin kaldırılması; **Altıncı Bölümde : İhtiyati haczi tamamlayan merasim :** ihtiyati hacizden sonra dâva açmak veya takip yapmak mecburiyeti; Borçlunun itirazı; İhtiyati haczin olacak dâvasının mahkemede görüldüğü sırada konulmuş olması ; ihtiyati haczin hükümsüz kalması; **Yedinci Bölümde :** İhtiyati haciz ve hacze şitirak dereceleri : Hacze iştirak derecelerinin teşkili; Önce takibe lüzum olmadan ilk hacze iştirak edecek alacaklılar; Amme alacaklılarının hacze iştiraki, Hacze iştirak taleplerine itiraz; İhtiyati haciz ve hacze iştirak; İhtiyati haciz masrafları;

II inci Kısımda : Temyiz Kararları Bulunmaktadır.

Bir hakkın korunması için baş vurulan kazaî tedbirlerin en başında gelen bu itibarla tatbikat sahasında arz ettiği ehemmiyeti büyük olan İhtiyatı Haciz Müessesesi hakkındaki kıymetli eserlerinden dolayı sayın Müellifi tebrik edriz.

Değerli eser; Müellifin adresinden ödemeli olarak veya Ziraat Bankasının Ankara - Yenişehir Şubesindeki 8456 numaralı küçük cârî hesaba kitap bedeli on liraya 50 kuruş posta ücreti ilâvesiyle yatırılarak tedarik edilebilecektir .

İzahlı ve İçtihatlı Karayolları **Trafik Kanunu** ve İlgili Mevzuat

Hazırlayanlar : **Nejat Hâzım Öztürk, Orhan Eyupoğlu, Ahmet Faik Gözenman.**

Istanbul; 957; Nurgök Matbaası, Sahife : 265, 3, Fiatı : 15 Lira

Istanbul Ceza Hâkimi Nejat Hâzım Öztürk, İstanbul C. Müddeiumumi muavini Ahmet Faik Gözeman, İstanbul Emniyet Müdür Muavini ve Trfaik şubesi müdürü Orhan Eyüboğlu taraflarından hazırlanan İzahlı ve İçtihatlı Karayolları Trafik Kanunu ve İlgili Mevzuat» adlı eser güzel bir kapak içinde tam br tertip ve baskı ile neşrolunmuştur.

Eser, «Mevzua Giriş» yazısıyle başlamaktadır. Metin kısmına son şekle göre Trafik Kanunu alınmış, bu kanun maddelerinin izahı yapılmış her madde altına Ceza ve Hukuk Daireleri İçtihatları ve mevzuata ait Nizamnamelerin ilgili maddeleri yazılmıştır. Ayrıca Trafik kazalarında şoför ve sürücülerin Türk Ceza Kanununa göre cezai mesuliyetleri, Trafik ve Borçlar Kanununa göre hukukî mesuliyet, Trafiki suçları ve cezaları izah olunmuştur.

Eserin son kısmına; bu kanunla alâkalı olan 6936 sayılı Hususî otomobi' Vergisi Kanunu, 3222 sayılı Telsiz Kanunu, 1782 sayılı Ölçü'ler Kanunu ve Nizamnamesi, 1608 sayılı Kanun, Şoför ve Sürücülerin İmtihan

ve Teknik Muayeneleri hakkındaki talimatnamenin ilgili maddeleri ile mükemmel surette tertip olunan «Sistematik», «Nümaratik» fihristler ilâve edilmiştir.

Meslek mensuplarına, bilhassa tatbikatçılara çok faydalı görülen kıymetli eserlerinden dolayı Müellifleri tebrik ederiz.

Eser, Müelliflerden istenebilecektir.

A. Refik Gür : Hukuk Tarihi ve Tefekkürü Bakımından Mecelle

Istanbul Çeltut Matbaası, Sahife : 110, Fiatı : 7 Lira.

Kıymetli eserleri ve yazıları ile tanıdığımız Akşehir Asliye Hukuk Hâkmi A. Refik Gür'ün «Hukuk Tarihi ve Tefekkürü Bakımından Mecelle» adlı bir eserleri daha neşrolunmuştur.

Müellifin tam bir teknik mahsulü olan bu eseri, meslekdaşları ve bilhassa entellektüel sınıfı hukuk tefekkürü yönünden meşgul ederek düşündürecek ve aydınlatacak bir değer taşımaktadır.

Eser; Profesör sayın Fahri Fındıkoğlu'nun pek kıymetli «Önsöz» yazılarıyla başlamaktadır. Daha sonra Müellifin kısa bir «Önsöz» yazısı gelmektedir. Eserin metni üç kısma ayrılmıştır.

I inci Kısımda : Bir imparatorluk yaşayışının kompleksi; Code Napoléon ve ilham ettiği fikir; Muhteşem âbideyi diken adam;

II nci Kısımda : Zemin, Hayatın akışına, Hukukun inkişafına tabii bir mecra vazifesi gören belâgat ve fesahat harikası : **Küllî Kaideleri;** Mecellenin tasnif yönünde Medenî Kanunla karşılaştırılması;

III üncü Kısımda : Bir devrin tasfiyesi zarureti; yeni bir nizam ve hukuk devri; Mecelle'nin külterel ve hukukî değerinin belirtilmesi; Tradisyonizm. Statik ve dinamik hukuk hakkında bilgi verilmiştir.

Eserin son kısmına »Bibliyografya», «İçindekiler», «İndeks» konulmuştur.

Müellifi başarılı çalışmasından dolayı tebrik ederiz.

Değerli eser kendilerinden istenebilecektir.

Nazarî ve Tatbikî Bakımlardan Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu.

Hazırlayanlar : Avukat Dr. Esat Öztekin - Avukat Sadi Kazancı

Ankara: Yeni Desen Matbaası, 1957, Fiyatı : 10 Lira

Ankara - Posta Caddesi Erkmen Han No: 20 de Avukat Dr. Esat Öztekin - Avukat Sadi Kazancı taraflarından hazırlanan «Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu» itina ile tab olunmuştur.

Eser, Müelliflerin «Önsöz» yazısıyla başlamaktadır. Bundan sonra temyiz Mahkemesinin Tevhidi İçtihat, Hukuk Umumî Heyeti ve Daire Kararlarıyla işlenmiş olan son değişikliklere göre Kanun Metni gelmektedir.

Son kısma; Usul Hükümünü Muhtevi Hususî Kanun ve Nizamnamelerden 23 Şubat 1330 Tarihli Muvakkat Kanun, Borç için gayrimenkul satışına ve muvazaaya, Adlî Evrakın posta ile tebliğine. Temyiz Mahkemesi Teşkilâtına, Uyuşmazlık Mahkemesine, Fevkalâde hallerde hukuk dâvalarıyla icra taleplerinde yapılacak muameleye, Yangın, Zelzele, Seylâpta ziyaa uğrayan dosyaara, Devlet Daireleri arasındaki ihtilâfların tahkim yoluyla halline dair kanunlarla Velâyet, vesayet ve mirasa ait hükümlerin tatbikına dair Nizamlar konulmuştur.

Ayrıca, aranılan mezuun kolayca bulunmasını sağlayan ve mükemmel bir şekilde hazırlanmış olan fihris ve alfabetik arama cetveli eklenmiştir.

Hususî hukukta ehemmiyeti pek büyük olan ve tam bir tertiple iyi kâğıda tab edilen Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu tatbikatta ve Nazariyatta hukukçulara tetkikatlarında faydalı olacaktır.

Müellifleri tebrik ederiz.

55

Doçent Dr. Yaşar Karayalçın : Ticaret Hukuku Dersleri
 + Cilt : I, II. Ankara : 1957, Güzel İstanbul Matbaası ,Fiatı :
 30 Lira.

1957 yılı başında yürürlüğe giren 6762 sayılı Yeni Ticaret Kanunu-
 nun Sistematik Tahlili ve Tenkidi olarak Ankara Üniversitesi Hukuk
 Fakültesi Ticaret Hukuku Doçenti Dr. Yaşar Karayalçın tarafından «Ti-
 caret Hukuku Dersleri» adıyla hazırlanan iki ciltlik 603 sahifelik büyük
 bir eser yayınlanmıştır.

Her yeni Kanunda olduğu gibi Ticaret Hukuku sahasında da yeni
 sistematik eserler yayınlanması zarurî olduğu halde Ticaret Kanununu
 meriyet tarihinin pek yeni olmasından bugüne kadar henüz etraflıca tahl-
 lîl ve tenkit edilememiştir.

Bu sebeple Hukuk Fakültesi ve Yüksek Okul Öğrencileri elinde yeni
 Ticaret Kanunu esas tutulmak şartıyla hazırlanmış sistematik bir eser de
 bulunmamakta idi.

Yeni Ticaret Kanununun doğru tatbik edilebi'mesi için yeni veya
 değişik hal tarzları hakkında hukukçuların ve ilgililerin sarîh bir fikir
 edinmelerini temin için sayın Müellifin neşrettikleri bu eserleri Umumi
 memnuniyeti mucip olacaktır.

Eser, ders kitabı olduğu gibi aynı zamanda Yeni Ticaret Kanunumu-
 zun sistematik tahlili ve tenkididir.

Kitap öğrencilere olduğu kadar yeni kanunun çeşitli müesseseleri
 ve meseleleri hakkında toplu bir fikir edinmek isteyen meslekdaşlara da
 faydalı olacaktır.

Müellifin «Hocaları Prof. Dr. E. Hırş»e ithaf ettikleri kıymetli eser-
 lerinin I inci cildi kendilerinin «Önsöz» yazılarıyla başlamaktadır. Eserin
 baş tarafına ayrıca mükemmel bir surette hazırlanan 10 sahifelik fihrist
 bulunmaktadır. Bundan sonra «Ticaret Hukukuna Giriş - Ticarî İşlet-
 me» mevzuu ile metin kısmına girilmektedir.

Eserin 2 inci cildi «Ticarî Senetler (Kambiyo Senetleri) mevzuunu
 ihtiva etmektedir.

Nazariyat ve Tatbikatta tam bir istifade sağlayacak olan büyük eserlerinden dolayı sayın Müellifi tebrik ederiz.

Eser kendilerinden istenebilecektir.

Sayın Müellifin diğer iki eseri aşağıda gösterilmiştir.

Doç. Dr. Yaşar Karayalçın : Hukuk ve Ekonomi Dergileri kuku Bibliyografyası. (1928 - 1955)

Ankara . 1956, Ajans Türk Matbaası, Sahife 322, Fıatı : 10 lira

Doç. Dr. Yaşar Karayalçın : Borçlar - Ticaret ve Banka Hukuku Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü I No. lu yayını.

Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi.

Ankara : 1956, Ajans Türk Matbaası, Sahife : 81

Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Newyork Üniversitesi Amme İdaresi ve Sosyal Hizmetler Fakültesi müşterek eserler 2 No. lu yayını.

Tatbikatta Gayrimenkule Tecavüz Def'i

Hazırlayanlar : Avukat **Naim Tezmen** - Avukat **Nahit Bilgin**.

Istanbul . 1958, Tan Matbaası, Sahife : 256, Fıatı : 10 Lira.

Istanbul İşçi Sigortaları Kurumu Avukatlarından Naim Tezmen ve Nahit Bilgin taraflarından hazırlanan «Tatbikatta Gayrimenkule Tecavüzün Def'i » adlı eser temiz bir baskı ile yayınlanmıştır.

Yurdumuzda bilhassa son yıllarda görülen ziraî gelişme sebebiyle toprak kıymetinin artmasından arazi ihtilâfları çok fazlalaşmış; idarî ve adlî makamları da o nisbette meşgul etmekte bulunmuştur. Eserin hazırlanmasından anlaşmazlıkların her iki yerdeki hal tarzları üzerinde

52

durulmuştur. Ayrıca kanun maddelerinde zikrolunan gayrimenkul, zilyedlik ve mümasil müesseseler ayrı ayrı izah edilmiş, nazari bilgilere de yer verilmiştir. Aynı zamanda kanunun tatbikatta kolay anlaşılması için büyük itina gösterilmiş, bugüne kadar mevzu ile ilgili olarak neşrolunan tamimler ve içtihatlar bir arada toplanmıştır.

Eserde mal mefhumu nevilerin, 5917 sayılı kanun ve icra ceza dâvaları, 5917 sayılı Kanunun 5656, 4626 sayılı Kanunlarla Hukuk Muhakemeleri Usulü, Medenî Kanun, 2311 sayılı kanun ve diğer kanunlarla olan mukayeseleri, 5917 sayılı kanunun adli ve idari makamlarca tatbiki şekilleri sistematik ve faydalı bir surette örnekler, Devlet Şûrası, Temyiz ve Uyuşmazlık Mahkemeleri kararları verilmiştir.

Müellifleri tatbikatta tam bir fayda sağlayacak eserlerinden dolayı tebrik ederiz.

Kıtap, eser sahiplerinden istenebilecektir.

Mukayeseli Hukuk Dergisi. Yıl : 1958 ,Sayı : 4

Ankara Işıklar Caddesi Saraybosna han No: 24 adresinde iki ayda bir yayınlanan Derginin 1958 yılı Temmuz - Ağustos aylarına ait sayısı şu yazıları ihtiva etmektedir:

Prof. Dr. Théo Guhl : Eksik Borç; Prof. Dr. Coing : Hukuk Eğitiminin gayeleri; Atıf Akgüç : İtalya'da Hâkimler Meclisi; Dr. A. P. Gözübüyük: Adaletin Meccaneliği; Vekiller Heyeti Temyiz Mahkemesi Ceza ve Hukuk Uyuşmazlık Mahkemesi; Alman ve İsviçre Federal Mahkeme'leri Kararları...

Son İchtihatlar. Sene : XV, Cilt : XIII,

İstanbul Posta Kutusu : 751 adresinde her ay neşrolunan Derginin 1958 yılı Eylül ayına nüshası Temyiz Mahkemesinin seçilmiş (23) Hukuk kararını muhtevidir.

Tatbikatta Yargıtay Kararları.

Yıl : 9 Sayı : 105.

Tatbikatta bütün hukukçulara yol göstermek üzere her ayın onbeşinde çıkan Derginin bu sayısı Temyiz Mahkemesinin Tevhidi İçtihat , Ticaret ve Hukuk Dairelerinin 18 kararını ihtiva etmektedir.

Vergi Mecmuası. Cilt : 5 , Sayı 54 - 55

Istanbul Cağaloğlu Servili Mescit sokak No : 24 adresinde her ay itina ile yayınlanan Derginin 1958 yılı Haziran Temmuz aylarına ait sayısı aşağıdaki yazılarla çıkmıştır:

Avukat Yakım Bahar : Yeni Ticaret Kanunu ve malî mevzuatımız müvacehesinde Kollektif Şirket; Salâhattin Dumlu : Vergi ihtilâflarını doğuran âmiller; Ayhan Hankuş : Tüccar ve esnafın bildirmeleri; Ahmet Edip: Kuşdemiroğlu Millî korunma'da sanat ve mesleklerin durumları; Bankalar Kanunu tamamı, Necati Uğur : Verasete ve intikal kanununa toplu bir bakış...

Adlî - Tıbbî Ekspertiz. Sayı : 31

Istanbul - Beyazıt Posta Kutusu :18 adresinde her yayınlanan Mecmuanın 1957 yılı Aralık ayına ait nüshasında şu yazılar bulunmaktadır:

Prof. Dr. Nurullah Kunter : Çehrede Sâbit Eser ve Çehrenin Daimî Değişikliği, Dr. General Rüştü Bilge: Çocuklarda zekâ nasıl ölçülür?; Prof. Piédeievre'de Tercüme eden : Dr. İhsan Bahadır : Adlî Tıp Nedir?; Dr. İhsan Sarıkardaşoğlu : Esrarın merkezi sinir sistemi üzerindeki tesirleri: «Şahsın bakire olup olmadığı»; «vasiyetnamenin tanzim edildiği tarihte şahsın hukukî ehliyeti varmı idi?»; «Çocuğun ölü olarak doğmasının müessir fiille ilgisi var mı?»; «Kürtaj Endikasyonu yerinde midir?»; hakkındaki Adlî Tıp Meclisi Kararları; Dr. Ahmet Suhundil: Kafa Traumasından

mütevellit Ematürü üzerinde klinik ve Adli - Tıbbî Mütalâalar; Dr. Opr. Sırrı Alıçlı : Tıbbî Sosyoloji...

İdare Dergisi . Sayı :250

Dahiliye Vekâletince iki ayda bir neşrolunan Derginin 1958 yılı Ocak - Şubat aylarına ait nüshası aşağıdaki yazıları ihtiva etmektedir.

Muhtar Çağlayan : Vatandaşların Büyük Millet Meclisine Müracaat Hakkı; Tekin Gürzümar: Muhtelif Devlet Anayasalarında Mahallî İdareler Hakkında Ana Prensi; Salih Tanyeri : Türk ve Fransız İdare Hukukunda Amme Hizmeti Kanunu;

Tercümeler : Naci Babacan : Irak, Doğan Emniyet Ülkesi; Orhan Kürkçüer : Federal Almanya Cumhuriyet Anayasası; Tarık Ölmezoglu: Brzilya Federal İdaresi;

—oOo—

Temyiz Kararları

HUKUK BÖLÜMÜ

Evlendiği tarihte kocası ile bir araya gelemiyen ve işine devam etmek mecburiyetinde kalan dâvacının kocası ile bir araya gelince işinden ayrılması sebebiyle, ödediği ihtiyarlık sigortası primlerinin geri verilmesi hususundaki talebinin kabulü iktiza eder.

Temyiz Hukuk Heyeti Umumiyesi

Esas : 4/14 — Karar : 6

Taraflar arasındaki alacak dâvasının yapı'an muhakemesi sonunda; Fafsîlâtı ilâmında yazılı olduğu üzere, tahakkuk eden 1769 liranın faiziyle birlikte dâvalıdan tahsiliyle dâvacıya verilmesine mütedair iş dâvalarını rüyete salâhiyetli İstanbul Asliye 13 üncü Hukuk Mahkemesinden sâdir olan 25/4/1957 tarih ve 256 sayılı hükmün temyizen tetkiki dâvalı vekili tarafından talebedilmesine mebnî temyiz mahkemesi dördüncü hukuk dairesince; dâvacının nikâhlanması kanunî bakımdan evlenmesi demektir. Kocasıyla beraber yaşamağa başlaması için uzun müddet bekledikten sonra işden ayrılması evlenmek maksadiyle işden ayrılma olarak sayılamaz. Gerçekten dâvacı Ağustos 1954 de nikâhlanmış olduğu halde 20/4/1956 da işden ayrılmış bulunmaktadır. Mahkemece; evlenmenin karı kocanın beraber yaşamaları olarak kabulü kanuna uygun görülmediği beyaniyle bozulmasına karar verilip mahalline iade kılınmakla; yeniden cereyan eden muhakeme neticesinde: evvelce verilen hüküm usul ve kanuna uygun bulunmuş olduğundan ve saireden bahisle ısrara karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Dâvalı İşçi Sigortaları Kurumu vekili Avukat Celâlettin Göne

TEMYİZ KARARI

Hukuk Heyeti Umumiyesince bittetkik; ısrarı mutazammın olan son hükmün müddetinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar

okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü:

Dâvacı evlenmesi sebebiyle işinden ayrıldığını ileri sürerek ödediği ihtiyarlık sigorta primlerinin iadesine karar verilmesini istemiştir. Dâvacının kanunî mânasiyle evlenmek demek olan nikâhlandığı tarih ile işden ayrıldığı tarih arasından bir sene sekiz aylık bir süre geçmiş ise de; dâvacı nikâhı mütaakıp bâzı mücbir sebepler yüzünden müşterek evi kuramadıklarını, bir araya geldikleri zaman da işden ayrıldığını ileri sürmüş ve mahkemece yapılan inceleme neticesinde bu iddia sabit görülmüştür. evlendiği tarihte kocası ile bir araya gelemeyen ve işine devam etmek mecburiyetini hisseden dâvacının kocası ile bir araya gelince işinden ayrılması sebebiyle ödediği ihtiyarlık sigortası primlerinin geri verilmesi hususundaki talebinin kabulü İhtiyarlık Sigortası Kanunu ruhuna ve adalet ve nasafet kaidelerine uygun düşer. Bu itibarla vârit olmıyan temyiz isteğinin reddiyle usul ve kanun hükümlerince uygun bulunan ısrar kararının ONANMASINA 29/1/1958 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Tapu muhtevasının bir cüzünü dâvalının elinde bulundurması, dâvacının bir küi olarak mütalâa edilmesi lâzım gelen tapusunun o cüz'e hasren hukukî kıymetini kaybettiğinin kabulüne imkân vermez.

Temyiz Hukuk Heyeti Umumiyesi

Esas :1/13 — Karar : 10

Bünyan'ın Karadayı köyünden Şaban oğlu Seyfi Kılınç ve dâvacıya i'tihakanı Mehmet oğlu Karabey Rıza Yılan ve Fazlı karısı ve Mehmet kızı Havva Cesur vekilleri Behçet Turhan ile aynı köyden Mehmet oğlu Feyyaz Kocamaz aralarında mü'akevvin tarlaya müdahalenin men'i dâvasından dolayı badennakz ilâmda yazılı gerekçelere binaen yerinde olmıyan dâvanın reddine mütedair Bünyan Asliye Hukuk Mahkemesinden sâdır olan 17/7/1956 Tarih ve 282/292 sayılı hükmün temyizen tetkiki kendisine asaleten ve Havva veresesinden Zehraya ve'âyeten Seyfi Kılınç ve Karabey ve kendisine asaleten ve Havva varisleri Fazlı, Mustafa, Güllü, Elmas'a vekâleten Mehmet oğlu Rıza Yılan taraflarından talebedilmesine mebnî Temyiz Mahkemesi Birinci Hukuk Dairesince; Bozma-

ya uyulmuş olmasına ve bozmaya uyularak yapılan keşif neticesinde münazaalı mahallin dâvacının tapusu hududu içinde bulunduğu tahakkuk etmiş olmasına ve hâdisede 1515 numaralı kanun mevzuubahs olmasına ve tapu mühtevasından bir miktar yere dâvalının tasarruf etmiş olması tapunun hukukî kıymetinin gaybedilmiş addi için sebep teşkil etmiyeceğine binaen dâvanın kabulüyle dâvalının müdahalesinin men'ine karar itası icabederken yerinde olmiyan düşüncelerle dâvanın reddine karar verilmiş olması yolsuz olduğu beyanile bozulmasına karar verilip mahalline iade kılınmakla; Yeniden cereyan eden muhakeme neticesinde bâzı sebep ve mütalâalarla evvelki hükümde ısrara karar verilmiştir.

TEMYİZ EDEN : Dâvacılar kendisine asaleten ve ölü Havvanın vârisi Zehraya vekâleten Seyfi Kılınc, kendisine asaleten ve Mehmet kızı Havva vârisleri Fazlı, Mustafa, Güllü ve Elmas'a vekâleten Rıza Yılan, Mehmet oğlu Karabey.

T E M Y İ Z K A R A R I

Hukuk Hey'eti Umumiyesince bittetikik; İsrarı mutazammın olan son hükmün müddetinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra icabı görüşölüp düşünöldü :

Münazaalı yerin, dâvacının dayandığı kayıt muhtevasının bir cüz'ünü teşkil eylediği mahallinde yapılan keşifle tesbit edilmiştir. Dâvalının bu cüz'ü elinde bulundurması, dâvacının bir kül olarak mütalâa edilmesi lâzım gelen tapusunun o cüz'e hasren hukukî kıymetini kaybettiğinin kabulüne imkân vermez. Hâdisede 1515 sayılı kanunun tatbiki şartlarının mevcudiyeti de iddia ve isbat edilmemiştir. Vârit olan özel daire bozma ilâmına uyulmak lâzım gelirken aksine yazılı düşünce ile evvelki hükümde ısrar edilmesi yolsuz bulunduğundan son Hükümün dahi Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 429 uncu maddesine tevfikan **BOZULMASINA** ve aşağıda müfredatı yazılı (1360) kuruş temyiz ilâmı harcının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 15/1/1958 Tarihinde ekseriyetle karar verildi.

Dâvacının açtığı birinci dâvada, iddia ettiği tarihler arasında ne gibi işler gördüğü Mahkemece incelenmiş ve bu işlerin mahiyeti itibariyle dâvacının İş Kanununa tâbi olmadığı neticesine varılarak vazifesizlik kararı verilmiştir. Bu karar aynı devre için açılan ikinci alacak dâvasının dinlenmesine engel olan bir muhkem kaziyedir.

Temyiz Dördüncü Hukuk Dairesi

Esas : 7678 — Karar : 5184

Dâvacının fazla mesaî ücretinden alacağı bulunan 200 liranın dâvalıdan tahsil'i istemine mütedairdir.

HUKÜM : Tafsilatı ilâmında yazılı olduğu üzere, dâva veçhile tahakkuk eden 200 lira fazla mesaî ücretinin dâvalıdan alınarak dâvacıya verilmesine karar verildiğine dairedir.

TEMYİZ EDEN : Dâvalı adına Avukat Mustafa Güray

T E M Y İ Z K A R A R I

Temyiz isteminin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra adli araverme dolayısıyla acele işleri görmeye yetkili nöbetçi Hukuk Hey'e-tince dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü:

Gerek birinci dâvada ve gerek şimdiki dâvada birinci dâvadan önceki beş senelik çalışma devresine ilişkin olan fazla çalışma zammı istenilmiş bulunmaktadır . Bir insanın aynı devrenin muhtelif kısımlarından başka başka işler yapması mümkün ise de, aynı devrenin aynı kısmında başka başka iş görmesi imkânsızdır. Dâvacı birinci dâvasında bildirdiği işlerden başka işler görmüş olduğunu ileri sürerek hakkında verilmiş olan hükmün kanunî neticelerini ortadan kaldıramaz. Birinci dâvada iddia ettiği tarihler arasında ne gibi işler gördüğü mahkemece incelenmiş ve bu işlerin mahiyeti itibariyle dâvacının İş Kanununa tâbi olmadığı neticesine varılarak vazifesizlik kararı verilmiştir. Bu karar aynı devre için açılan bu alacak dâvasının dinlenmesine engel olan bir muhkem kaziyedir. Bu itibarla ikinci dâvanın her hangi bir şekilde incelenmesine yer olmaksızın reddi Usulün 237 inci maddesi hükümlerindendir. Hatta birinci dâvada dâvacının yaptığı işleri yanlış olarak iddia etmiş olduğu farzedilse dahi yine ikinci dâvanın görülmesine birinci dâva sonundaki muhkem kaziyen-

gel olur. Bu cihet muhakemenin iadesi sebeplerine ait 445 inci madde hükümlerinin incelenmesinden açıkca anlaşılmaktadır . mahkemece bu hukukî esas gözönünde tutulmaksızın ikinci dâva hakkında tahkikat yapılarak varılan neticeye göre karar verilmiş olması usule aykırı ve temyiz itirazları yerindedir .

NETICE : Temyiz edilen hükmün gösterilen sebeplerden (BOZULMASINA) 6/8/957 tarihinde ittifakla karar verildi .

1 — İş kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmünce müddetli ihbar ile fesih hali, müddeti belli olmayan sürekli iş akitlerinde ancak iş bitmezden önce gerçekleşebilir.

2 — İşin bitmesi dolayısıyla müddeti belli olmayan iş akdinin sona ermesi halinde önceden müddetli ihbara ihtiyaç yoktur.

Temyiz Dördüncü Hukuk Dairesi

Esas : 8470 — Karar : 5476

Taraflar arasındaki tazminat dâvasının adı geçen mahkemece yapılan mahkemesi sonunda; tafsilatı ilâmında yazılı olduğu üzere, tahakkuk eden 618 lira 84 kuruşun faiziyle birlikte dâvalıdan alınarak dâvacıya verilmesine dair verilen hükmün müddeti içinde temyizen tetkiki dâvalı müdürlük adına Avukat Orhan Bayramlıoğlu tarafından istenilmiş olmakla adli araverme dolayısıyla acele işleri görmeye yetkili nöbetçi hukuk heyetince dsoyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü :

1 — İş Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası hükmünce müddetli ihbar ile fesh hali müddeti belli olmayan sürekli iş akitlerinde ve işbitmezden önce gerçekleşebilir. Bu itibarla işin bitmesi dolayısıyla iş akdinin sona ermesi halinde önceden müddetli ihbara ihtiyaç yoktur Dâvalı taraf tebliğ ettiği ihbarnamede işin bitmesi sebebini açıkca anmış ve dâvacı da idareye yazdığı mektupta bu sebebe itiraz etmiyerek iş bulma izninin toptan verilmesi isteğinde bulunmuştur. Bu durum karşısında dâvacının ihbar tazminatı isteyemeyeceği ve idarenin Kanunî mecburiyeti olmadığı halde işçi lehine yapmış olduğu bir muamelenin idare aleyhine mánalandırılmasının doğru olamayacağı düşünülmeksizin ihbar tazminatına hüküm edilmesi kanuna aykırıdır.

2 — Hükümün dayandığı gerekçirici sebepler karşısında diğer itirazlar yersizdir.

NETICE : Temyiz olunan hükümün yalnız birinci bentte yazılan sebepten BOZULMASINA diğer itirazların reddine 2/9/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

1 — Öğrencinin taahhüdnamesine atıfda bulunan tekeffül senedinde, öğrencinin Avrupadaki her hangi bir okulda okumasından dolayı idarenin isteyebileceği tazminata karşı mesuliyet kabul edilmiş olması itibariyle öğrencinin önceden Almanyaya, ve sonradan İngiltereye gönderilmiş bulunmasının temyiz eden kefilin borçları üzerinde bir değişiklik meydana getirmez.

2 — Bir kimsenin, borçlunun ileri sürebileceği itirazlara bakılmaksızın, borcun yerine getirilmemesinden doğan zararın tazminini kabul etmesi halinde o kimse bir kefil değildir, belki tekeffülde bulunan bir kimsedir.

Temyiz 4. cü Hukuk Dairesi

Esas : 1729 — Karar : 6892

Denizcilik bankası Türk Anonim ortaklığı adına avukat Fuat Beştaş.

1 — Suat Yüzer adına avukat Osman Derviş Kuntman, 2 — Fuat Cezmen, 3 — Samiye Yüzerler.

Münakit mukavele gereğince dâvalılardan Fuat ve Samiyemin kefaleti altında diğer dâvalı Fuadın Devlet hesabına Avrupaya tahsille gönderdiği ve sıhhi durumunun müsaid olduğu halde, imtihanlarda başarı gösterememiş olduğundan bahsiyle, okul masrafı ve şartı cezaî ki cem'an 10974 lira 46 kuruşun tamamının asıldan ve 7500 lirasının her üç dâvalıdan faizleriyle birlikte tahsiline karar verilmesi isteginden ibarettir.

K A R A R : Tafsilâtı ilâmında yazılı olduğu üzere, dâvalılardan öğrenci Fuadın sınıfta kalmasında sıhhi durumunun engel teşkil etmemiş olduğu mübrez doktor ve adl' tip raporlariyle anlaşılmış olmasına binaen, mukavele münderecatı ve sair resmî vesaikle ve dâva veçhile tahakkuk

eden 10974 lira 46 kuruşun tamamının dâvalı Fuatdan ve 7500 lirasının faiziyle birlikte her üç dâvalıdan müteselsilen tahsiliyle dâvacıya verilmesine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ EDEN ve DURUŞMA İSTİYEN : Dâvalılardan Suat Yüzer adına Osman Derviş Kuntman, Fuat Özmen ve Samiye Yüzerler.

TEMYİZ KARARI

Hâdisenin duruşmaya bağlı olduğu anlaşılacak taraflara çağrı kâğıdı gönderilmişti. Belli günde M. Aleyh Dâvacı Banka adına avukat Fuat Beştas gelmiş ve mümeyyizlerden kimse gelmemiş, Fuat Özmen tebligatın yapılmış olduğu, ancak feragat dilekçesi vererek temyizden feragat ettiği anlaşılmış ve bu feragat kabul edilmiş ve diğer iki mümeyyiz ve vekillerine tebligat yapılmadığı görülmüş olduğundan taraflara yeniden tebligat yapılmasına ve duruşmanın başka güne talikına karar verilmiş ve belli günde yapılan tebligata rağmen kimse gelmemiş olduğundan incelemenin evrak üzerinde yapılmasına karar verildikten ve temyiz isteğinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup gereği düşünüldü :

Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle kanunî gerektirici sebeplere ve hususiyle temyiz eden dâvalının imzalamış olduğu vesika-nın hukuki mahiyetce bir kefalet senedi olmayıp bir tekeffül senedinden ibaret bulunduğu, temyiz eden dâvalının esas borçlu öğrencinin ileri sürebileceği itirazlara bakmaksızın bankanın isteyeceği parayı yazı ile vukubulacak ilk isteği üzerine ödeyeceğini açıkca yazmış olmasından anlaşılmasına ve öğrencinin taahhütnamesine atıfda bulunan tekeffül senedinde öğrencinin Avrupadaki her hangi bir okulda okumasından dolayı idarenin isteyebileceği tazminata karşı mes'uliyet kabul edilmiş olması itibariyle öğrencinin önceden Almanya ve sonradan İngiltereye gönderilmiş bulunmasının temyiz edenin borçları üzerinde bir değişiklik meydana getiremeyeceğine göre yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun olan hükmün (TASDİKINA) ve aşa-

ğıda yazılı temyiz masraflarının temyiz edenlerden alınmasına 20/11/1957 tarihinde ittifakla karar verildi.

İki gayrimenkulü ayıran müşterek eski sınır kesin olarak tâyin edildiği takdirde bir taraf elinde bulunan noksanlık diğer taraf elindeki fazlalıktan ikmal edilmek suretiyle sınır çizgisinin değişmesini mucip olacak şekilde karar verilemez.

Temyiz 5 inci Hukuk Dairesi

Esas : 5922 — Karar : 5532

Dâva: Müvekkilinin tapu senediyle mâlik ve mutasarrıf bulunduğu hanenin müstemilâtından olan arka tarafındaki yere dâvalının fuzulen vâki müdâhalesinin men'ine karar verilmesi istenilmiştir.

HUKUM : Dâvalının dâvacıya ait bulunan tapulu arsanın 200 metre karelik yerine müdâhale ettiği anlaşılmış ise de dâvacı keşif mahallindeki imzalı beyanında dâvalının birbuçuk metre enindeki yere yaptırdığı duvar ile müdâhale ettiğini bildirmiş olduğundan bu husus nazarı itibara alınarak dâvalının dâvacıya ait evin arka kısmına düşen arsa üzerinde yaptırmış olduğu birbuçuk metre eninde ve 24 metre uzunluğundaki duvar ile dâvacıya ait arsaya vâki müdâhalesinin men'ine karar verilmiştir .

Temyiz eden : İsmail Taşdelen Vekili Hasan Kanat

T E M Y İ Z K A R A R I

Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı müzakere olundu :

Tarafların gayrimenkulleri yekdiğerine bitişik olup nizam müşterek sınır hattının tâyininden doğduğu anlaşılmaktadır. Tarafların ittifakiyle seçilen bilirkişi her iki taraf tapuların tatbik ve mucip sebeplerini de izah suretiyle müşterek sınırı tâyin ederek nizalı yerin dâvacı tapusu içine girmedigini ve bu yerin dâvalıya ait olduğunu beyan etmiştir. Tarafların gayrimenkullerini ayıran sınır hattının bu suretle tâyin edilmesi dolayısıyla bu sınıra itibar edilip ölçüye gidilmesine lüzum kalmadığı ve tapusuna nazaran dâvacı elinde noksan ve dâvalı elinde fazla yer bulunması

dâvacıya bir hak bahşetmeyeceği ve dâvacı Bilirkişinin sınırı tâyin eden mutalâasına karşı bir itirazda bulunmadığı ve sınırın daha öteden geçtiği hakkında bir delil de ikame etmediği halde mücerret ölçüye istinaden yazılı olduğu üzere karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları vârit bulunduğundan hükmün Hukuk Usûlü Muhakemeleri kanununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 1100 Kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 4/11/1957 Tarihinde ittifakla karar verildi.

Devlet ormanlarının 2510 sayılı Kanuna göre tevzi ve tahsisi muteber değildir. Orman idaresinin bu hususta dâva açmıya hak ve salâhiyeti vardır.

Temyiz 5 inci Hukuk Dairesi

Esas : 6377 — Karar : 5874

Dâva : Tamamiyle orman vasıf ve karakterini hâiz bulunan yeri ve sınırları dâva dilekçesinde yazılı 35818 metre kare arazinin Toprak tevzi komisyonunca dâvalılara tevzi edilerek namlarına tapuya tescil edilmiş olduğundan bahsile dâvalılar namına verilen tapunun iptaline karar verilmesi istenilmiştir.

Karar : Celp ve tetkik edilen tapu kaydı ve bu kaydın müstenidatı evrak ve tahsis belgelerine göre dâva konusu gayrimenkulün 2510 Sayılı kanunun 30 uncu maddesi bu cübince tevzi Komisyonu tarafından dâvalılara, tevzi olunduğu ve tapu kaydının dâva konusu yere uygun olduğu ve bu yerin tamamen Orman olduğu anlaşılmış ise de gayrimenkulün ıktisap şekline göre bu yeri dâvalılara temlik eden asıl zemin sahibi Hazine olup hazinenin umuma ait yerleri eşhasa temlik edebilmesi mülkiyet hakkının açık bir tezahürü olduğundan Orman idaresinin tasarruf sahibi olması itibarıyla gerek hazine ve gerekse eşhas hakkında dâva açıp tapunun iptalini istemeğe salâhiyeti bulunmadığından dâvanın reddine karar verilmiştir.

Temyiz eden : Orman İdaresi.

T E M Y İ Z K A R A R I

Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı müzakere olundu :

Dâvacı Orman İdaresi Devlet ormanının iskân suretiyle dâvalıların murisi Sami Öz adına tahsis ve tescil edildiğinden bahsile tapunun iptalini istemiştir. Tapu kaydına nazaran gayrimenkul 2510 Sayılı kanuna tevfikân temlik ve tescil olunmuştur. Dâvalılar da bu yerin Orman olduğunu ve yüzden ziraat edemediklerini de söylemişlerdir. 3116 Sayılı kanunun muaddel 25 inci ve 3831 Sayılı kanunun 17 ve 2644 Sayılı kanunun 16 ncı maddesi hükmüne göre ormanlar hususi mülkiyet mevzuu olmadığından iskân yolile tevzi ve tahsisi muteber değildir. Orman Genel Müdürlüğü Kuruluş kanununa ek 3904 sayılı kanunla 7/1/1948 Tarih ve 16/19 Numaralı tevhidî içtihat kararına göre Orman İdaresinin bu hususda dâva açmağa hakkı mevcuttur. Nizalı yer namlarına tescil olunan şahıslarla birlikte hazineye de hususmî tevcihi 2510 sayılı kanunun 23 üncü maddesinin 3667 sayılı kanunla değiştirilen hükmü icabındandır. Binaenaleyh dâvalılara ait tapunun iptaliyle Orman İdaresi tarafından açılan dâvaya usûlû dâiresinde bakılıp neticesine göre karar verilmek lâzım iken Orman İdaresinin dâva hakkı bulunmadığından bahsile dâvanın reddine karar verilmesi yolsuz ve temyiz itirazları vârit bulunduğundan hükmün Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 428 inci maddesi gereğince (BOZULMASINA) ve aşağıda yazılı 1175 Kuruş temyiz masrafının ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 19/11/1957 Tarihinde ittifakla karar verildi.

Tapulamadan sonra bir yerde Belediye teşkilâtı kurulmuş olması tapulama işlemlerinin iptalini icapettirmez. Tapulama işlemleri iptal edilmiş olmadıkça ve gayrimenkul 2613 sayılı kanun uyarınca kadastro tahdit ve tesbitine tâbi tutulmadıkça dâvaya gezici arazi kadastro mahkemesince bakılmak lâzımdır.

Temyiz Yedinci Hukuk Dairesi

Esas : 5374 — Karar : 6573

Karataş İskele köyündeki 353 sayılı parselin kadastroca Mehmet Balıkcı adına yapılan tesbite Maliye hazinesi tarafından itiraz edilmek-

le cârî muhakeme neticesinde mahallî ilâmında yazılı olduğu üzere halen Şehir Belediye hududu dâhilinde kalan bu gayrimenkulün tapulamasının Gezici Arazi Kadastro Mahkemesi tarafından yapılamıyacağından vazife noktasından dâvanın reddine ve dosyanın şehî Kadastrosuna ait dâvalara bakmakla vaziîfeli mahallî Asliye Hukuk Mahkemesine tevdiine dair verilen ilâmın temyizden tetkiki Maliye Hazinesi tarafından müddetinde istenilmekle bittetikik gereği görüldü.

Nizalı gayrimenkul 5602 sayılı tapulama kanunu uyarınca tapulamaya tâbi tutulmuş, tapulama tutanağı itirazlı olarak G. A. K. mahkemesine tevdi edilmiştir. Tapulamadan sonra o yerde Belediye teşkilâtı kurulmuş olması tapulama işlemlerinin iptalini icabettirmez. Tapulama işlemleri iptal edilmiş olmadıkca ve o gayrimenkul 2613 sayılı kanun uyarınca kadastro tahdit ve tesbitne tâbi tutulmadıkca dâvaya gezici arazi kadastrusu mahkemesince bakılması lâzımdır. 2613 sayılı kanun uyarınca dâvanın tetkikini mucip bir sebep ve hal mevcut değildir. Bu cihetler nazara alınmaksızın ilâmında yazılı sebep ve düşüncelerle vazifesizlik kararı verilmesi yolsuz temyiz itirazları yerinde olduğundan kabulile hüküm (BOZUAMASINA) ve 5602 sayılı kanunun 54 üncü maddesi gereğince harç alınmasına mahâl olmadığına 31/5/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz Kararları

CEZA BÖLÜMÜ

1 — Alıcı hesabına sebmeden hizmet karşılığı ödenen ve aslolarak satıcının ihtiyar edeceği masraflardan bulunmayan meblağın gümrüğe verilen beyannamede gösterilmemesi yüzünden mükellef hakkında Gümrük Kanununun muadeli 148 inci maddesinin B fıkrasında yazılı ceza hükmünün tatbikına mesâğ yoktur.

Temyiz Tevhidi İçtihat Ceza Umumî Heyeti

Esas : 1 — Karar : 8

Burla binaderler ve şürekâsı ve Teknika Türk Anonim Şirketlerinin yabancı memleketden satın aldıkları eşyanın sipariş ve yükletilmesine nezaret etmek suretiyle sebmeden hizmet karşılığı olarak Erzurum Limitet Şirketine tavassut komisyonu namıyla eşyanın ithalinden sonra kâr-dan ödenen meblâğın mükellef tarafından gümrüğe verilen beyannamede gösterilmemesi yüzünden Gümrük Kanununun muadeli 148 inci maddesinin B fıkrası hükmünün tatbiki icabedib etmiyeceği noktasından Temyiz Mahkemesi Beşinci ceza dairesinin 14/3/1957 Tarih ve 986-1442 ve 29/4/1957 Tarih ve 2164/2741 sayılı kararları arasında içtihad ihlilâfı bulunduğundan bahisle halli hususu alâkalı tarafından istenmekle toplanan Tevhidi İçtihat Ceza Umumî Hey'etince bu kararlar okunup tevhidi içtihadı mucip mübâyenet mevcut olup olmadığı görüşülerek içtihat ayrılığı tehaddüs etmiş bulunduğuna karar verildikten sonra işin esasî müzakere edildi :

Gümrük vergisine esas olacak kıymetin malın ödeme mükellefiyetinin başladığı tarihteki normal fiatı olduğu ve bu fiat tesbitedilirken diğer unsurlar meyanında satıcının eşya bedeline satış komisyonunu da ilâve ettiğinin gözönünde tutulacağı 5383 sayılı Gümrük Kanununun 6290 sayılı kanunla tâdil edilen 68 inci maddesinde tasrih edilmiş ve 15 Aralık 1950 Tarihinde Brüksel'de imza edilen ve 7/1/1955 Tarihinde 6449 sayılı kanunla tasdik olunan mukavelenamenin gümrük kıymetinin tarifi-

ne dair ek birinci madesinin 2 numaralı ihtarında mutlak olarak bahsedilen (Komisyonların) birinci maddenin ikinci fıkrasının B bendinde açıklandığı üzere satış komisyonu olduğunda tereddüdü mucip bir hal bulunmadığı ve sözü geçen mukavele esasları gözönünde tutularak tâdil edilmiş olan Gümrük Kanununun 68 inci maddesinde de (Satış Komisyonu) olarak yer almış bulunduğu cihetle alıcı hesabına sebkeden hizmet karşılığı ödenen ve asıl olarak satıcının ihtiyar edeceği masraflardan bulunmayan meblâğın gümrük kanununun 68 inci maddesinin 2 inci fıkrasının B bendinde gösterilen malın normal fiyatına dâhil olan satış komisyonu olmadığından gümrüğe verilen beyannamede gösterilmemesi yüzünden mükellef hakkında aynı kanunun muaddel 148 inci maddesinin B fıkrasında yazılı ceza hükmünün tatbik edilmemesi icabettiğine 16/6/1958 Tarihinde mevcudun üçde ikisini geçen ekseriyetiyle karar verildi.

Muhtar ve İhtiyar Meclisi ve Heyetinin verecekleri yokluk kağıdını usulüne ve şeraitine tevfikân noksansız tanzim ve ita etmeleri gerektiği cihetle Heyet ve Meclis nisabı ve imza veya mühürü eksik bulunan yokluk kâğıdının noksanını mahallince ikmal ettilmesinin iktiza edeceğine dairdir.

Temyiz Tevhidi İçtihat Umumî Heyeti

Esas : 14 — Karar : 4

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 310. maddesi mucibince Temyiz şartlarından mâdüt bulunan yokluk kâğıdı noksan imza veya mühürlü olduğu takdirde temyiz dilekçesinin bu sebeple reddi veya noksanın mahallince ikmâl ettirilmesi icabedeceği hususunda Temyiz Mahkemesi Ceza Umumî Heyetinin 7/4/1947 tarih ve 90 esas itiraz, karar 69, itirazname 947/35 sayılı ilâmiyle, 21/5/1956 tarih, itiraz 95, karar 102, itirazname 956/73 sayılı ilâmı arasında mutahassıl mübâyenet ve içtihat ihtilâfının halli istenilmiş olduğundan toplanan Büyük İçtihat Heyetince keyfiyet müzakere edildi.

Gerek Köy Kanunu, gerek şehir ve kasabalarda mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri teşkiline mütedair 4541 sayılı kanun hükümlerine

73

göre İhtiyar Meclis ve Heyetinin başı olan Muhtarın, kendisine yapılan müracaatlarda işin gerektirdiği muameleleri usulüne tevfi kan icra eylemek durumunda ve mercii müracaat mevkiinde bulunmakta olduğu gibi İhtiyar Heyet ve Meclisinin de mevdû işleri kanunun âmir şartları dairesinde noksansız yapması iktiza eylemektedir. Filhakika İhtiyar Meclisinin işlerini toplanarak tezekkûr edeceği Köy Kanununun 42. maddesi hükmünden müsteban olmakla beraber ancak Muhtarın Meclisi toplantıya çağırarak salâhiyetinin mevcudiyeti, iş sahibinin İhtiyar Meclisi ve Heyetini, işinin ifası zımında böyle bir içtimaa davete yetkisi bulunmaması karşısında kanunen ve fiilen Muhtara müracaat mecburiyetinde kalacağı derkârdır. Diğer taraftan Köy Kanununun 22, 4541 sayılı Kanununun 2. maddesine nazaran İhtiyar Meclisi ve Heyetlerinin teşekkülü ayrı ayrı tarz ve hususiyete bağlıdır. Bu itibarla köy nüfusiyle değişen âza, aded veya nisab ekseriyetini müracaat edenin tâyin ve takdir etmesi her zaman mümkün olamayacağı, hattâ nisap ekseriyeti hakkında bir sarahat bulunmadığı teemmül edilirse bâzan mevkuf veya âhar mahalde iken sebkederi müracaatda ibrazı kısa bir müddete tâbi yokluk kâğıdının şeraitini câmi olup olmadığını tahkika zaman ve imkân bulamayacağı kendiliğinden tezahür eyler. Bir yönden de Muhtar ve İhtiyar Heyet ve Meclisinin, yokluk kâğıdını, nisab ve âza adedi dairesinde tanzim ile ita etmesi işin ve halin tabii ve kanunun hükmü icabı sayılmak lâzımgelir. Kaldı ki, yokluk kâğıdını noksansız tanzim etmek veya ettirmek, gördüğü işler, kendisinin İhtiyar Meclisinden ayrı olarak haiz bulunduğu salâhiyet ve mesuliyetler, yukarıda da bir nebze izah olunduğu veçhile İhtiyar Meclisi ve Heyetinin başı ve idarî vazifelerde âmir ve mercii müracaat mevkiinde bulunması dolayısıyla Muhtara düşen bir vazifedir. Nitekim Köy Kanununun 19. ve 4541 sayılı kanunun 20 ve 21. maddelerinden anlaşılacağı üzere yalnız Muhtarlara münhasır ücret keyfiyeti de onun, buna tekabül eden külfeti ihtiyar zaruretinin tebarüz ettirmektedir.

İşbu tâdat ve izah olunan muameleleri, bir takım formaliteleri icab ettiren ve şartları ihtiva etmesi gereken yokluk kâğıdının tanzimindeki noksanlığı iş sahibine tahmil eylemek ve zamanında tevdi ve ibraz ettiği yokluk kâğıdını mücerret kanunî mercilerin dikkatsizlik veya ihmalin-den mütevellit noksan yüzünden temyiz hakkının ıskatına sebep addeylemek nasafet ve adalet kadesiyle ve tev'em bir tarzı hal sayılamaz. Nihâ-

yet Köy Kanununun 15. maddesi hükmünce Devletin bir memuru olan Muhtarın ve kendilerine kanun ile bu vazife verilen İhtiyar Meclis ve Heyetinin yokluk kâğıdını şartlarına tevfikân tanzim ve ita etmiş olduklarının farz ve kabûlü zarurîdir. Buna ademi riayetın mesuliyet ve neticesini ashabı mesaliha tahmil ve kanunu bilmemek mazeret sayılmaz kaidesinin bu hâdisede tatbiki tecviz olunamayacak bir keyfiyettir. Kanunu uygulamakla görevlendirilmiş resmî makam veya memurların hatâ veya ihmalleri dolayısıyla hatâyâ sevk edilmiş olmasından mütevellit bir durumda iş sahibini mazur saymak mantikî ve mâkul bir hukukî görüşe istinat eder.

Netice; mezkûr sebeplere binaen Muhtar ve İhtiyar Meclisi ve Heyetinin müracaat edenin fakrû hali dolayısıyla talebettiği yokluk kâğıdını usulüne ve şeraitine tevfikân noksansız tanzim ve ita etmeleri gerektiği cihetle Heyet ve Meclis nısabı ve imza veya mühürü eksik bulunan yokluk kâğıdının yine müracaat edenin şahsî durumu yâni depo parasını veremeyecek halde olup olmadığı gözönünde tutularak noksanının mahallince ikmâl ettirilmesinin iktiza edeceğine mevcudun üçte ikisini geçen ekseriyeti ile 28 Mayıs 1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

1 — Cezanın tamamen ortadan kaldırılmasına karar verilen hallerde maznuna harc ve masraf tahmil edilemez.

Temyiz 4 üncü Ceza Dairesi

Esas : 1554 — Karar : 6592

Vazifede Jandarma karakol kumandanı onbaşı Kâzım'a hakarette bulunmaktan maznun Hüsnü Türkmen'in yapılan duruşma sonunda : T. C. kanunun 266/1, 272 nci maddeleri gereğince bir ay hapis ve 150 lira ağır para cezalarıyla mahkûmiyetine hâdiseye mağdurun keyfi hareketiyle sebebiyet verdiğinden tâyin olunan Cezaların ortadan kaldırılması na ve 900 kuruş yarı harcla 105 kuruş masrafın maznundan tahsiline dair (Bayat) Sulh Ceza Hâkimliğinden asliye yetkisiyle verilen 5/12/1957 tarihli hükmün harç ve masraf noktasından temyizen tetkiki mafevk Emirdağ C. M. U. liği tarafından müddetinde istida edilerek dâva evrakı

25

islahen tasdik isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Tâyin olunan Ceza 272 nci madde ile tamamen iskat edildiği halde maznuna harç ve masraf tahmilinde isabet görülmemiş ve C. M. U. sinin temyiz itirazları ve tebliğname münderecatı bu itibarla vârit görülmüş olduğundan muayyen (900) dokuzyüz kuruş harç ve (109) kuruş masrafin kaldırılması suretiyle hükmün istem gibi islahen tasdikına 20/6/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

a — Gıyapta olan hareketlerde ihtilât unsurunun araştırılması icabeder.

b — Şahsî dâva yoluyla takip edilen işlerde sorgu hâkimliğinin sevk kararı son tahkikat mahyetinde olmadığından tam harç alınması doğru değildir.

Temyiz 4 üncü Ceza Dairesi

Esas : 15387-4854 — Karar : 7233

Arzı Demirel'e madde tâyını suretiyle hakarete bulunmak maznun Hasibe Çakdırıcı'nın yapılan duruşma sonunda: suçun âdi hakaret mahiyetindeki subutuna mebni T. C. kanunun 482/1 inci maddesi gereğince yedi gün hapis, elli lira ağır para cezaları ile mahkûmiyetine ve 570 kuruş tam harcın tahsiline dair (Emet) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 16/10/1957 tarihli hükmün temyizen tetkiki maznun tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Hükmün esasını teşkil eden kısa kararda ceza yedi gün olarak tâyin edilmiş bulunmasına göre gerekçede hafta olarak gösterilmesi neticeye tesiri görülmemiş,

İddia, Şahadet ve kabule göre hakaret suçu madde tâyin suretiyle vukubulduğu halde 460 inci madde yerine 482 inci maddenin tatbik edilmesi aleyhe temyiz olmadığından bozma sebebi sayılmamıştır.

1 — Kabule göre gıyapta vâki hakarete ihtilât unsurunun tekevvün etmediği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm tesisi.

2 — Sorgu Hâkimliğinin sevk kararı son tahkikat mahiyetinde olmadığı ve yeni delilde ikame edilmediği halde harcın yarı yerine tam hüküm edilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve maznunun temyiz itirazları bu itibarla vârit görülmüş olduğundan tebliğnamedeki tasdik talebinin reddine hükmün bu sebeplerden dolayı BOZULMASINA ve on lira bozma harcının haksız çıkakattan alınmasına 16/5/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

Memura mukavemet suçu işlendiği sırada sarfolunan hakaretâmiz sözlerin mukavemet suçunun devamı ve unsuru mahiyetinde olduğundan maznuna ayrıca vazifede hakaret suçundan dolayı ceza verilmesi doğru değildir.

Temyiz 4 üncü Ceza Dairesi

Esas : 1202 -- Karar : 6615

Polis Komiseri A. H. Tarık Seden ile polis memuru Hasan Nazlı Suya cebri şiddetle mukavemette bulunmak ve vazifede zabıta memurlarına hakaret etmekten maznun Şevki Akgüvercinin yapılan duruşma sonunda; T. C. K. nun 258/3, 166/1 inci maddeleri gereğince üç ay hapis ve yüz elli lira ağır para cezalarıyla mahkûmiyetine dair (Karşıyaka) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 13/11/1957 tarihli hükmün temyizen tetkiki maznun tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik istiyen tebliğname ile daîreye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Tatbik olunan madde numarasının yanlış gösterilmesi daktilo hatasından ileri gelmiş olduğu anlaşılacakla neticeye müessir görülmemiştir.

1 — Oluş ve kabule göre vâki şikâyet üzerine sarhoş olarak karakola götürülmek istenilen ve mukavemet eden maznunun karakoldan kaçmak istediği sırada ellerine kelepce vurulmak istendiği ve ayaklarının bağlanılmasına uğraşıldığı sıralarda aynı şahıslar huzurunda hakaretlerine devam etmesi keyfiyetlerinin mukvemet suçunun devamı ve unsuru mahiyetinde bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde ayrıca vazifede hakaret suçundanda mahkûmiyet kararı verilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve maznunun temyiz itirazları bu itibarla vârit görülmüş olduğundan tebliğnamedeki tasdik isteminin reddiyle hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA depo parasının geri verilmesine ve on lira bozma harcının haksız çıkakattan alınmasına 20/6/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

5917 sayılı kanuna tevfi kan verilen mahkûmiyet kararı kesbikatiyet ettikten sonra vâki olacak tecavüz yeni bir suç teşkil eder.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 6138 — Karar : 6295

müdahaleleri men edilen mer'aya tekrar tecavüz etmek suretiyle 5917 sayılı kanuna muhalefetten maznun Çakırtaştepe ile Hakkı Taştepenin yapılan duruşma sonunda aynı fiilden verilen mahkûmiyet kararı kesinleşmiş olup aynı suçtan ikinci defa âmme dâvası açılmış olmasına binaen tekrar karar ittihazına mahal olmadığından maznunların beraetlerine dair (Konya Ereğlisi) Sulh Ceza Hâkimliğinden verilen 6/12/1956 tarihli hükmün temyizen tetkiki mahalli C. M. U. liği tarafından müddetinde istida edilerek dâva evrakı bozma istiyen tebliğname ile (verilen tetkik salâhiyetine binaen) daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

1 — 5917 sayılı kanuna hükümlerine tevfi kan verilmiş bulunan mahkûmiyet kararının kesbikatiyet etmesinden sonra yeniden vâki olacak tecavüzlerin yeni ve ayrı bir suç mevzuu teşkil edeceği nazara alınmadan yazılı şekilde beraet kararı verilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve C .M. U. sinin temyiz itirazları bu itibarla vârit görülmüş olduğundan hükmün bu sebepten dolayı istem gibi BOZULMASINA 13/6/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

C. M. U. K. nun 258 inci maddesi mucibince mütemmim müdafaa hakkı maznuna verilmek lâzımdır. Bu hususta vekilin müdafaasının sorulması usule mugayirdir.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas :6197 — Karar : 6635

Müdahaleleri men edilen Nahiyenin şahsiyeti hükmiyesine ait mera-ya tekrar tecavüz etmek suretiyle 5917 sayılı kanuna muhalefetten maznun Mustafa Aköz ile Ali Alpelinin yapılan duruşma sonunda hareketlerine uyan T. C. K. nun 513-2, 522, 89 uncu maddeleri gereğince yirmişer gün hapis ve ellışer lira ağır para cezalarıyla mahkûmiyetlerine ve cezalarının teciline dair (Karaman) Sulh Cez Hâkimliğinden verilen 27/12/1957 tarihli hükmün teniyizen tetkiki maznunlar tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı bozma istiyen tebliğname ile te-nyiz ikinci ceza dairesine ve oradan verilen vazifesizlik kararı üzerine (verilen tetkik salâhiyetine binaen) daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

1 — Suçun değişen vasfından dolayı maznunlar mahkemeye davet edilerek usul kanununun 258 inci maddesine tevfikân kendilerine mütemmim müdafaa hakkı verilmesi gerekirken bu hususta vekillerinin müdafaalarının sorulmasıyla iktifa olunması.

Bozmayı gerektirdiğinden maznunlar tarafından temyiz olunan hükmün sair cihetlerinin tetkikina mahal olmaksızın bu sebepten dolayı istem gibi BOZULMASINA, Depo paralarının iadesine ve on lira bozma harcının ileride haksız çıktıkları takdirde kendilerinden alınmasına 20/6/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

Kürek taarruz ve müdafaada kullanılabilen âletlerdendir. Bu itibarla küreğin tablası ile yapılan yaralamada 457 nci madde ile cezanın arttırılması icabeder.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 15268 — Karar : 5142

İsayı bir hafta işinden kalacak derecede küreğin tablası ile yaralamaktan maznun Mahbup Erdoğan mağduru tutmak suretiyle yardım ve muzaheretle bulunmaktan maznun Yakup Erdoğanın yapılan duruşmaları sonunda; T. C. Kanunun 456-4, 51-1, 65-3 üncü maddeleri gereğince Mahbubun bir ay onbeş gün Yakubun yirmi iki gün hapislerine yaranın küreğin kesici tarafıyla ika edildiği tesbit edilmediğinden 457 inci maddenin tatbikına mahâl olmadığına dair (Kaman) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 20/11/1957 tarihli hükmün temyizden tetkiki müdâhil ve maznunlar tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzakere olundu :

Dosya ve rapor münderecatına, toplanan delillere, gerekçe ve takdire göre maznunların subuta ait temyiz itirazları vârit değilse de:

1 — Küreğin taarruz ve müdafaada kullanılacak mahiyette olduğunu gözetilmeden yazılı şekilde 457 inci maddenin tatbikına mahâl olmadığına karar verilmesi.

Bozmayı gerektirmiş ve müdahilin temyiz itirazları bu itibarla vârit görülmüş olduğundan tebliğnamedeki tasdik isteminin reddiyle hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA, Depo parasının geri verilmesine 21/5/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

Kocanın Zina suuğunun mahiyetinde mündemiç bulunan istimrar unsuru nazara alınmadan cezanın 80. madde ile artırılması ve hükmün gizli tefhim edilmesi yolsuzdur.

Temyiz Dördüncü Ceza Dairesi

Esas : 14419 — Karar : 4081

Meryem Medine Çolak ile evli olduğu halde başkası ile karı koca gibi yaşamaktan maznun Hasan Çolak ve suç ortağı Arife Bayaralının yapılan duruşma sonunda; T. C. Kanununun 441-1-2, 80, 55, 89 uncu maddeleri gereğince, Hasanın yedi ay ve Arifenin dört ay 20 gün hapislerine ve Arifenin cezasının teciline dair (Meriç) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 23/10/1957 tarihli hükmün temyizen tetkiki Mafevk Edirne C.U U. liği tarafından müddetinde istida edilerek dâva evrakı bozma isteyen tebliğname ile daireye gönderilmekle icabı müzekere olundu :

1 — Kocanın zina suçunun mahiyetinde mündemiç bulunan istimrar unsuru nazara alınmadan cezanın 80 inci madde ile artırılması

2 — Usulun 373 üncü maddesine aykırı olarak hükmün gizli tefhim edilmesi.

Bozmayı mucip ve üst müddeiumumisinin temyiz itirazları bu itibarla vârit görüldüğünden tebliğnamedeki mütalâa gibi hükmün mezkûr sebeplerden dolayı BOZULMASINA 30/4/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. C. K. nun 285 inci maddesinin 2 nci fıkrası ancak kendisine iftirâ olunan şahsın tevkifi halinde tatbik olunur.

Temyiz 4 üncü Ceza Dairesi

Esas : 1194 — Karar : 6746

Yunus'a suçsuz olduğunu bildiği halde suç tasniî suretiyle Mehmet'in tevkifine sebebiyet vermek suretiyle iftiradan maznun Mehmet Çol-

8

pan'ın duruşma sonunda, T. C. K. nun 285/2 son uncu maddesi gereğince ve takdiren dört ay hapsine dair (Mudurnu) Asliye Ceza Hâkimliğinden verilen 9/11/1957 tarihli hükmün temyizen tetkiki maznun tarafından müddetinde istida ve şartı ifa edilerek dâva evrakı tasdik istiyen tebliğ-name ile daireye gönderilmekle icabı üzmakere olundu :

Vâki isnat neticesi kendisine iftira olunan Yunus Kanlı tewkif edilmeyüp aynı evde ikamet eden kayın pederi Mehmet Arıkan tewkif edilmesine göre maddenin mutlak sarahatı ve şumulü dışına çıkarılarak bâzı mütalâalarla maddenin ikinci fıkrası hükmünün tatbik edilmesi,

Bozmayı gerektirmiş ve maznunun temyiz itirazları bu itibarla vârit görülmüş olduğundan tebliğnamedeki tasdik isteminin reddiyle hükmün bu sebepten dolayı BOZULMASINA depo parasının geri verilmesine ve on lira bozma harcının haksız çıkakaktan alınmasına 24/6/1958 tarihinde ittifakla karar verildi.

MEVCUDU OLAN SATIŞTAKİ KİTAPLAR LİSTESİ

	Kuruş
Adalilet Dergisi 1948 yılı 1-12 nci sayıları	1000
» » 1949 » 1-12 » »	1000
Adalilet Mantığı (Tercüme)	800
Deniniz Ticaret Hukuku (K. Berker tercümesi)	300
Meşhûr Suğlar Kanunu Talimatı	15
1941 - 1942 Temyiz Kararları Ceza Bölümü	300
Temyiz Mahkemesi Kararları 1952 Ceza Kısmı	300
» » » 1952 Hukuk »	300
» » » 1953 Ceza »	250
» » » 1953 Hukuk »	300
» » » 1954 Ceza »	250
» » » 1954 Hukuk »	300
» » » 1955 Ceza »	250
» » » 1955 Hukuk »	300
» » » 1956 Ceza »	250
» » » 1956 Hukuk »	300
» » » Tevhidi İhtihat Kararları : 1950 Hukuk Kısmı	50
» » » » » 1950 Ceza »	50
» » » » » 1951 Hukuk »	50
» » » » » 1952 Ceza »	10
» » » » » 1952 Hukuk »	15
» » » » » 1953 Ceza »	25
» » » » » 1953 Hukuk »	25
» » » » » 1954 Ceza »	25
» » » » » 1954 Hukuk »	75
» » » » » 1955 Ceza »	25
» » » » » 1955 Hukuk »	75
Zürrih şerhi : Aile Hukuku (1949) Dr. Tahir Çağa Tercümesi	300
» » Borçlar Hukuku C: 1 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	300
» » Borçlar Hukuku C: 2 (Dr. Recai Seçkin Tercümesi)	300
» » Borçlar Hukuku C: 3 (Dr. Ferit Ayiter Tercümesi)	300
» » Giriş ve Kişinin Hukuku C: 1 (Volf Çernis Tercümesi)	300
» » Giriş ve Kişinin Hukuku C: 2 (Volf Çernis Tercümesi)	300
» » Miras Hukuku C: 1 (S. Şakir Ansay Tercümesi)	300
» » Vesayet Hukuku C: 1 (Volf Çernis Tercümesi)	450
» » Vesayet Hukuku C: 2 (Volf Çernis Tercümesi)	450
» » Zilyedlik ve Tapu Sicilli (Dr. Suat Bertan Tercümesi)	300

